

Araştırma Makalesi

Milli Mücadele Dönemi Kayseri Basını*

Mehmet Sena Köseadağ (Dr. Öğr. Üyesi)

 Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi
mskosedag@erciyes.edu.tr

Mustafa Temel (Dr. Öğr. Üyesi)

 Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi
mustafatemel@erciyes.edu.tr

Selma Kara (Yüksek Lisans Öğrencisi)

 Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
slmkara35@gmail.com

Başvuru Tarihi: 18.03.2021

Yayına Kabul Tarihi: 30.06.2021

Yayınlanma Tarihi: 30.07.2021

<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.899454>

Öz

I. Dünya Savaşı sonrası başlayan Milli Mücadele dönemi, bağımsızlığın kazanılma sürecinde önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde, Milli Mücadele'nin başarı göstermesinin temel yapıtaşlarından birisi de basın araçlarıdır. Özellikle Anadolu'da yayın hayatına başlayarak, birçok sıkıntıya rağmen direnişi destekleyen, halka bilgi aktarımını sağlayarak toplumu Milli Mücadele ruhu ile bir arada tutan, aynı zamanda ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturabilen Anadolu Basını, Milli Mücadele'nin başarıya ulaşması noktasında büyük katkı sunmuştur. Milli Mücadele döneminde faaliyet gösteren Anadolu basınının en önemli örneklerinden birisi de Kayseri basınıdır. Bu bağlamda, Kayseri basınının Milli Mücadele'ye ilişkin tutumunu ölçmeyi amaçlayan çalışmada literatür tarama ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Kayseri'de 1919-1923 yılları arasında yayınlanan gazetelerin farklı görüş ve ideolojilere rağmen bağımsızlığı kazanma noktasında halkı örgütleyerek Mîsâk-ı Millî politikası doğrultusunda yayım yaptıkları tespit edilmiştir. Anadolu'da Yeni Gün ve Sebîlürreşâd, Meşveret gibi belirli bir süre Kayseri'de yayımlanan ve Erciyes, Kayseri, Adana'ya Doğru, Cuma, Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı, Mîsâk-ı Millî ve Kızıl Hilâl gibi merkezi Kayseri'de olan gazeteler Mîsâk-ı Millî politikasıyla, Milli Mücadele'yi destekleyen yayın organlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Basın, Yerel Basın, Kayseri Basını, Milli Mücadele, Mîsâk-ı Millî.

* Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından SKB-2020-9873 proje numarası ile desteklenmiştir.

Research Article

Kayseri Press During Independence War Period

Mehmet Sena Köseadağ (Asst. Prof. Dr.)

 Erciyes University Faculty of Communication
mskosedag@erciyes.edu.tr

Mustafa Temel (Asst. Prof. Dr.)

 Erciyes University Faculty of Communication
mustafatemel@erciyes.edu.tr

Selma Kara (MA Student)

 Erciyes University Institute of Social Sciences
slmkara35@gmail.com

Date Received: 18.03.2021

Date Accepted: 30.06.2021

Date Published: 30.07.2021

<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.899454>

Abstract

The period of Independence War, which started after the First World War is an important milestone in the process of gaining independence. In this period, one of the bases of the success of the Independence War is the media tools. One of the prominent examples of the Anatolian press operating during the period of National Struggle is the press of Kayseri. In this regard, literature scanning and document analysis method has been used in present study, which aims to measure the attitude of Kayseri press towards the Independence War. As the result of the research, it was found that the newspapers published in Kayseri between 1919-1923, despite their different views and ideologies, organized the public at the point of gaining independence and published in line with the National Pact policy. Newspapers having headquarters in Kayseri, such as Yeni Gün in Anadolu and Sebülürreşâd, Meşveret published in Kayseri for a certain period of time and Erciyes, Kayseri, Towards Adana, Friday, Orthodoxy Sadâsı in Anatolia, Mîsâk-ı Millî, Kızıl Hilâl are the media organs that supported the National Salvation Movement by Mîsâk-ı Millî politics.

Keywords: Press, Local Press, Kayseri Press, Independence War, Mîsâk-ı Millî.

Giriş

Milli Mücadele, Türk milletinin tarihinde çok önemli bir süreçtir. Dolayısıyla, Milli Mücadele dönemini ele alan araştırmalarda ortaya çıkan bulgular birer tarihi malzeme niteliğindedir. Bu bağlamda, basın araçları döneme ilişkin toplumsal ve siyasal arenada olayların meydana gelişi ve dönemin şartlarına ilişkin okumaların yapılabilmesine imkân tanınması sebebiyle tarih araştırmalarında başvurulan bir kaynak konumuna sahiptir. Milli Mücadele döneminde yayımlanan gazetelerin incelenmesi de Milli Mücadele'ye ilişkin siyasal ve toplumsal bir görünüm sunacak ve aynı zamanda basının toplumsal işlevini ortaya çıkaracaktır.

Basının kamuoyu yaratma, halkı bilgilendirme ve yönlendirme işlevi Milli Mücadele süreci örneğinde gözlemlenebilmektedir. Bağımsızlık mücadelesinin başlamasıyla birlikte, konu ile ilgili gelişmeleri duyurmak, kamuoyu oluşturarak mücadele sürecine toplumu dâhil etmek, yabancı iletişim araçlarının olumsuz ve emperyalist amaçlar taşıyan propagandasına karşılık bir ses oluşturabilmek ve iletişim ağı ortaya çıkarabilmek amacıyla basın araçları sürece dâhil olmuştur. Bu bakımdan, Milli Mücadele dönemi basını toplumu birleştiren, yerel ve ulusal kamuoyu oluşturabilen bir işleve sahiptir. Bu bağlamda, Milli Mücadele gibi olağanüstü dönemde toplumsal bütünleşmeyi sağlayan gazetelere ilişkin bir inceleme yapılması, hem döneme ilişkin bir doküman sunarak tarihsel bir katkı sağlayacaktır hem de basın araçlarının işlevine ilişkin bir okumaya imkân tanıyacaktır.

Çalışma kapsamında da Kayseri basını örneğinde, Anadolu basınının Milli Mücadele'ye yaklaşımının sorgulanması amaçlanmıştır. Doküman analizi yöntemiyle kurgulanan çalışmada öncelikli olarak Milli Mücadele dönemi basınına ilişkin genel bir okuma yapılmış ve bu dönem Anadolu basını arasında önemli bir yeri olan Kayseri basınının Milli Mücadele'ye ilişkin tutumu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Tasarımı

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türk basın tarihinin önemli tarihsel süreçlerinden biri olan Milli Mücadele dönemi basını aynı zamanda gazeteciliğin toplumsal işlevini yansıtan bir örnek konumundadır. Dolayısıyla bu döneme ilişkin yapılan araştırmalar birer arşiv incelemesi niteliğinde olup aynı zamanda tarihi birer belge özelliğine sahip olan gazetelerin tarihsel süreçteki rolüne ve gazeteciliğin işlevine dair bir okuma sunacaktır. Bu okuma ile birlikte, sığ tarihsel verilerden uzak bir şekilde, gazete/dergi gibi alternatif bilgi kaynaklarına başvurularak döneme ilişkin bir literatür zenginliği kazandırılabilir.

Olağanüstü dönemlerde basının rolünü, basının toplumsal ilişkileri inşa etme ve dayanışma, kamuoyu oluşturma örneğini görebileceğimiz Milli Mücadele basını tarih, iletişim gibi disiplinler için bir kaynak konumuna da sahiptir. Bu kapsamda çalışma ile döneme ilişkin sorgulama yapılacak olup, basının kamuoyu oluşturma işlevi bağlamında döneme ilişkin siyasal, tarihsel ve iletişimsel bir perspektif sunulacaktır.

Milli Mücadele dönemi basını literatürde sıkça işlenen bir konu olmakla birlikte, konuyu Kayseri örneğinde gazeteler üzerinden ele alan ve dönemi basın üzerinden sorgulayan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Anadolu basınının tarihsel sürecine dair yapılan az sayıdaki çalışmaya katkı sunmayı hedefleyen bu araştırma ile aynı zamanda Kayseri basın tarihine katkı sunmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi, Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma sürecinde nitel araştırmalarda sıkça kullanılan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yazılı belgelerde yer alan içerikleri sistematik olarak değerlendirebilmek ve analiz etmek için ve incelenecek metinlerdeki anlamı ortaya çıkarmak için kullanılan bir yöntem olan doküman analizi, elektronik materyaller ve basılı dokümanlar olmak üzere birçok belgeyi incelemek, analiz ederek değerlendirme yapabilmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Kıral, 2020, s. 170-173).

Bu bağlamda, Milli Mücadele döneminde Kayseri’de yayımlanan gazeteler transkript edilip incelenmiş ve gazetelerin yapısına ve içeriklerine ilişkin bulgular belirlenmiştir. Gazetelerin Milli Mücadele’ye ilişkin yaklaşımını ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmada, gazetelere ilişkin künye bilgileri ve gazetelerin tarihsel sürecine ilişkin değerlendirmeler literatürdeki çalışmalardan da faydalanarak tespit edilmiş ve gazete içeriklerinden hareketle gazetelerin Milli Mücadele’ye bakışı değerlendirilmiştir. Literatür taraması ve doküman analizi ile birlikte doğrudan gazetelerin incelendiği çalışmada, gazetelerin temin edilme sürecinde ise ulusal (Milli Kütüphane, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi) ve kişisel kütüphanelerden ve arşiv bölümlerinden faydalanılmıştır.

Çalışma kapsamında sadece Milli Mücadele döneminde Kayseri’de kısa ve uzun dönem yayın yapan gazeteler incelenmiştir. Gazetelerin temin edilebilen sayılarından elde edilebilen gazetelere ilişkin künye ve yayın bilgileri, gazetelerin biçimsel özellikleri ve sadece Milli Mücadele ile ilgili içeriklerine dair bulgular çalışmaya aktarılmıştır.

Milli Mücadele Dönemi Basınına Genel Bir Bakış

Milli Mücadele dönemi, I. Dünya Savaşı’ndan mağlup bir şekilde çıkan Osmanlı İmparatorluğu’nun İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmesi sonrası ülke bütünlüğünü korumak için Batı’da İtilaf Devletleri’nin desteklediği Yunan ordusuna, güneyde Fransız ordusuna, doğuda ise Ermenistan kuvvetlerine karşı 1919-1922 yılları arasında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan çok cepheli siyasi ve askeri mücadeleyi ifade etmektedir.

I. Dünya Savaşı yenilgisinin ardından başlayan mütareke yılları Türk basınının en ilginç dönemlerinden birisi olmuş, Anadolu’nun farklı bölgelerinde “Milli Mücadele Basını” doğmuş ve gelişmiştir. Milli Mücadele dönemi olarak adlandırılan bu dönemde basın bir devletin yeniden inşasında bütünleştirici bir misyonu yerine getirmek için çaba göstermiş, işgal altındaki Anadolu’da her çeşit yokluğa, imkânsızlıklara rağmen bir-iki sayfalık yayınlarla Anadolu halkının birliğini, özgürlüğünü ve beraberliğini sağlama çabasını sürdürmüştür. Bu açıdan Milli Mücadele’nin kalbi olan Anadolu’da kamuoyu desteği ve birlik oluşmasında basının yeri oldukça önemlidir (İnuğur, 1993, s. 351; Gölcü, 2019, s. 87).

Milli Mücadele basını, bağımsızlığı kazanabilmek amacıyla genellikle Anadolu’daki kurtuluş/bağımsızlık hareketine dair herhangi bir bilgi içermeyen, mücadeleyi desteklemeyen ve özellikle İstanbul Hükümeti ve itilaf devletlerinin Ankara Hükümeti konusundaki düşünce, politika ve faaliyetleriyle alakalı yayınlar gerçekleştiren İstanbul basınının yayınlarına karşı alternatif bir mecra görevi görmüştür. Bu görev ile Türk halkını yanlış yönlere sürükleyerek, direnişi, ulusal birliği ve bağımsızlık mücadelesini tehlikeye düşürmek amacıyla içten ve dıştan yapılan yalan haberlere, yanlış bilgilere karşı halkı uyarmak, bağımsızlığı ve ulusal kurtuluşu sağlamak amacıyla alınan sürece

yönelik karar ve girişimleri halka zamanında bildirmek ve bu şekilde kamuoyunun ülkede yürütülmekte olan bağımsızlık mücadelesinin varlığından haberdar edilerek, ülke genelinde kamuoyunun söz konusu mücadeleye teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda basın araçlarının, İstanbul'un dışında yer alan ve yabancı kuvvetlerden ve İstanbul Hükümeti'nin baskı ve sansüründen uzak bir bölgede faaliyet göstermesi zaruri olmuştur. Bu düşünceden hareketle, Anadolu'nun birçok bölgesinde, kazasında ve vilayetinde Milli Mücadele basını olarak adlandıracağımız Anadolu basını hayat bulmuştur (Gündüz, 2007, s. 90; Öztoprak, 1981, s. 40-41).

Millî Mücadele dönemi basınına, Kuvâ-yi Millîye hareketlenmelerinden başlayan ve Yunan kuvvetlerinin Anadolu'yu terk etmesine kadarki süreç içerisinde Anadolu'da yayınlanan gazeteler/dergiler olarak tanımlamak mümkündür (Ayhan, 2007, s. 248). Batı ve Doğu bölgelerinde başlayan direniş hareketlerine ek olarak, farklı yerlerde de Millî Mücadele döneminden önce de yayın hayatını sürdüren basın araçları yayım hayatlarını sürdürmüşlerdir. Fakat özellikle Milli Mücadele döneminde doğru bilgi aktarımı ve iletişim süreci başlatılırken öncelikle haber akışını sağlamak amacıyla telgraf ağı kontrol altına alınmıştır. Sonraki süreçte ise sağlıklı bilgilerin kontrol edilmesi ve Anadolu'ya doğru bir şekilde aktarılması için Mustafa Kemal'in yönlendirmesi ile Sivas'ta İrade-i Milliye (1919) ve Ankara'da *Hâkimiyet-i Milliye* (1920) gazetesi çıkarılmıştır. Son olarak da bilgi ağını tek elde toplayabilmek adına Anadolu Ajansı ve Matbuat Umum Müdürlüğü kurulmuştur (Koloğlu, 2006, s. 114). Anadolu Ajansı doğru bilgi kontrolünü ve aktarımını sağlarken aynı zamanda bir köprü vazifesi görerek gazeteler arasında haberleşme koordinasyonunu sağlamıştır. Bu süreçte de Milli Mücadele'ye öncülük eden ve Milli Mücadele'yi destekleyen gazeteler artmaya başlamıştır. Bununla birlikte Milli Mücadele'ye karşı olan gazeteler de yayınlanmıştır (İnuğur, 1993, s. 351).

Çalışma konusu ile ilgili olarak, Anadolu'daki Kurtuluş Savaşı'nı yayınlarıyla destekleyen Millî Mücadele basınına da İstanbul ve Anadolu basını olmak üzere iki grupta toplamak mümkündür. İstanbul basınında, İkdâm, Tasvir-i Efkâr, İleri, Vakit, Yeni Gün, *Sebülürreşâd* gazeteleri Millî Mücadele'den yana yayın yapan önemli gazetelerdir. Anadolu basınında ise Millî Mücadele'den, bağımsızlıktan yana olan önemli gazeteler şu şekildedir: *Hayat*, *Yeni Adana* (Adana), *Ahali* (Edirne), *Anadolu* (Antalya), *Hakikat* (Amasya), *Ayıntap* (Gaziantep), *Bolu*, *Türkoğlu*, *Dertli* (Bolu), Çorum (Çorum), *Babalık*, Öğüt (Konya), *Diyarbakir* (Diyarbakır), *Elaziz*, *Satveti Milliye* (Elazığ), *Albayrak* (Erzurum), *Ertuğrul* (Bursa), *Yeşil Yuva* (Artvin), *Karahisar*, Öğüt (Afyon), *Açıksöz* (Kastamonu), *Seyyare-i Yeni Dünya*, *İstiklal* (Eskişehir), *Yeni Giresun*, *Işık* (Giresun), *Kocaeli* (İzmit), *İnkılap* (Muğla); *Bucak* (Ordu), *Ahali*, *Hilal*, *Aksiseda*, *Hayat* (Samsun), *Varlık* (Sarıkamış), *Sivas*, *İrade-i Milliye* (Sivas), *Tarsus* (Tarsus), *İstikbal*, *Hak*, *İkbal* (Trabzon), *Köy Hocası*, *Ankara Peyamı Sabahı*, *Hâkimiyet-i Milliye* (Ankara), İzmir'e Doğru (Balıkesir) (Koloğlu, 2010, s. 263; Topuz, 2003, s. 119-138; Gündüz, 2007, s. 93; Öztoprak, 1981, s. 3-13). Bazıları birkaç sayı/sayfa yayın yapan bahsi geçen gazetelerle birlikte Anadolu'nun birçok yerinde kısa veya uzun süre yayın hayatını sürdüren pek çok gazete yayınlanmıştır.

Gazetelerin yayın çizgileri birbirinden farklılık gösterse de Mîsâk-ı Millî politikasıyla yayın yaptıklarını söylemek mümkündür. Ankara Hükümeti koordinesinde tek merkezli şekilde kontrol edilen ve idare edilen Millî Mücadele dönemi basınında, resmi tebliğlere yer verilmiş, savaş dönemindeki haberler, cepheler konusundaki bilgiler ve mücadelenin genel seyri üzerine haberlerde, içeriklerde ve yorumlarda resmî kaynakların ve Anadolu Ajansı'nın haberlerinin, yorumlarının kullanılması zorunlu olmuştur (Ayhan, 2007, s. 321-322,340).

Yine Millî Mücadele döneminde İstanbul basınının Ankara Hükümeti'nin kontrolü dışında olduğu bununla birlikte bu basın üzerinde işgal kuvvetleri ve İstanbul Hükümeti'nin baskıları bulunurken Anadolu basınında durumun tamamen farklı olduğu görülmektedir. İşgal altındaki bölgelerde yayınlanan basın organlarının büyük ölçüde işgal kuvvetlerini desteklemedikleri belirlenmiştir. Bu sebeple, o bölgelerde yayın yapan gazeteler işgal kuvvetleri, İstanbul Hükümeti ve yanlılarınca baskı altında tutulmuşlardır. Ankara Hükümeti ise bütün imkânsızlıklara rağmen işgal altında olan bölgelerdeki kendisini destekleyen basın organlarına çeşitli vasıtalarla yardımcı olmuştur (Gölcü, 2019, s. 91).

Millî Mücadele döneminde Anadolu'da gazetenin yayınlanabilmesi için bir sermaye ve özel müteşebbislerin desteği olmadığı için basın kurumlarının da genellikle devlet veya güçlü sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmesi, sahiplenilmesi gerekli hale gelmiştir. Ankara Hükümeti'nin ve toplumun desteği olmasına rağmen Millî Mücadele dönemi basını, aynı zamanda önceki dönemlerde yaşanan ve devam eden sorunları da bünyesinde barındırmaktadır. Ülkede yaşanan ve uzun yıllar etkisini sürdüren savaşlar sonunda var olan imkânların daha da kötüleşmesi, basın malzemelerinin/araçlarının temininde ve ithalinde zorluklar çıkarmıştır. Büyük zorluklar içinde yayın hayatını sürdürmek zorunda olan gazeteler, dönemin kâğıt sıkıntısından olumsuz etkilenmiştir. Baskı makineleri ilkel araçlarla, at-öküz arabalarıyla farklı illere taşınmış, en basit baskı aracı kullanılmış ve ilkel koşullarla yayınlanmıştır. Bazı gazetelerde soba borularından toplanan isle hazırlanan mürekkep kullanılmış, bazı gazeteler ise sarı kağıda basılmıştır. Bu gazetelerin hazırlanma sürecinde çalışanlar Kuvâ-yi Milliye saflarında savaşmış, akşamları da gazetelerde faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Bu şartlara rağmen 1919-1923 döneminde Anadolu'nun değişik bölgelerinde 200'den fazla gazete/dergi yayınlanmıştır. Gazeteler Kastamonu, Ankara, Konya, Kayseri, Trabzon ve Bursa gibi ekonomik gelişme sürecini, kalkınmasını ve kentleşmesini kısmen tamamlayan bölgeler başta olmak üzere ülkenin neredeyse tamamına yayılmıştır (Gündüz, 2007, s. 93-95; Topuz, 2003, s. 118; Ayhan, 2007, s. 252,314).

Gazetelerin ebadı, içeriği ve sayfa sayısı gibi özellikleri gazetenin elindeki kâğıt stoku ve gerçekleştirebileceği kâğıt ithaline göre değişmektedir. İlk olarak biraz küçük ebatta yayınlanan gazeteler daha sonra alınan desteklerle büyük ebatta ve fazla sayfa ile yayınlanmıştır. Gazetenin çıktığı yerlerde gelişen olağanüstü haller, gazete sayfa sayısını artıran bir diğer etken olmuştur. Klasik sayfa düzeni kullanılan gazetelerde tipo baskı tekniği kullanılmıştır. Bu yüzden Millî Mücadele dönemi gazetelerinin çoğunluğunun fazla görsel unsura yer veremediği ve renksiz bir şekilde yayımlandıkları görülmektedir. Fakat savaş sonucu elde edilen zaferlerle birlikte işgal edilmiş topraklar tekrar ele geçirilince, gazetelerin ellerinde bulunan mürekkebin, kâğıdın ve diğer teknik ekipmanların kalitesine göre renkli ve resimli basımlar yapılmış, bazı komutanlar ile ilgili resimler de gazetelere basılmıştır. Genel olarak gazeteler iki sayfa tek yaprak şeklinde, haftada iki veya üç gün çıkan gazeteler ise dört sayfa olarak yayınlanmıştır. Birinci sayfalarda, olağanüstü bir durum olan milletin ve vatanın kurtuluşu ile ilgili haberler yer almaktadır. Baş makale, resmî tebliğler, ajans bültenleri, Yunanlılarla ilgili haberler, önemli dış haberler ve varsa en başta olmak üzere cephe ve savaş haberleri yer almaktadır. İkinci sayfada ise ikinci derecede önemli haberler yer almaktadır. İllerin durumu, İstanbul, kanun ve yönetmelikler ve askerlikle ilgili Tekalif-i Millîye ve İstiklâl Mahkemeleri gibi haberler ise yine ikinci sayfada yer almaktadır. Aynı zamanda ikinci sayfada azda olsa ilân ve reklamlara rastlanmaktadır. Gazetelerin başyazarları belirli olsa da kesin bir yazar kadroları bulunmamaktadır. Eli kalem tutan ve Millî Mücadele'yi destekleyecek türde

yazı yazan herkes gazetelere içerik hazırlamıştır. Bu durum, farklı görüşlerde olsalar da Milli Mücadele ruhu altında birleşen insanların çeşitli fikir dünyalarının okuyucuya aktarılmasına katkı sağlamıştır (Ayhan, 2007, s. 315,325-326).

Milli Mücadele Dönemi Kayseri Basını

Kurtuluş Savaşı yılları Türk basın tarihinde olduğu gibi Kayseri basın tarihinde de önemli bir evredir. Bu dönemde basın araçlarının her türlü zorluğa rağmen, olağanüstü dönemde, yol gösterici, toplumsal yapıyı bir arada tutan bir misyonla faaliyet gösterdiğini söylemek mümkündür. Kayseri basını da, Milli Mücadele boyunca daima milli hareket lehinde faaliyet göstermiş, bu yayın politikası ile halk nezdinde önemli etkilere sebep olmuştur (Kars, 1999, s. 53).

Milli Mücadele'nin başarıya ulaşmasında Anadolu basınının yayınları etkili olmuştur. Halkla büyük bir etkileşim kurarak bütünleşen yerel basın, hem kurtuluş mücadelesinin öncülüğünü yapmış hem de Türk halkının düşman işgali karşısında sergilediği direnişin sesi olmuştur. İstanbul'da bazı gazeteler işgal karşısında sessiz kalmış, işgal karşıtı bazı gazeteler ise hem işgal kuvvetlerinin baskısı hem de güvenlik nedeniyle matbaalarını Kayseri gibi daha güvenli illere taşımak durumunda kalmıştır. Hatta savaş stratejisi nedeniyle hükümetin merkezinin Kayseri'ye taşınması da gündeme gelmiş, bu nedenle tarihi Kayserili Lisesi binası, bu amaç için hazırda bekletilmiştir. Kayseri, bu dönem güvenlik nedeniyle birçok gazeteyle ev sahipliği yapmış, Vilayet Matbaası'nda basılan bu gazeteler, Milli Mücadele'ye ateşli bir biçimde destek vermişlerdir. Bu nedenle Milli Mücadele döneminde Kayseri basınına iki grupta ele almak doğru olacaktır. İlki, halihazırda merkezi Kayseri olan gazeteler; ikincisi ise başka illerde basılmaktayken güvenlik nedeniyle bir süre Kayseri'de basılan gazetelerdir.

Tablo 1. Milli Mücadele Dönemi Kayseri Gazeteleri

Merkezi Kayseri'de Olan Gazeteler	Belirli Süre Kayseri'de Basılan Gazeteler
1-Erciyes	8-Anadolu'da Yeni Gün
2-Kayseri	
3-Adana'ya Doğru	
4-Cuma	9-Sebilürreşâd
5-Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı	
6-Mîsâk-ı Millî	10- Meşveret
7- Kızıl Hilâl	

Yeni Gün, Sebilürreşâd ve Meşveret, Kurtuluş Savaşı kazanılıncaya kadar idare merkezlerini Kayseri'ye taşımış ve yayınlarını burada sürdürmüştür. Erciyes, Adana'ya Doğru, Cuma, Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı, Mîsâk-ı Millî gazeteleri de işgal karşıtı yayın yaparak milli basın hüviyetini korumuştur. 1914 yılından itibaren çıkarılmaya başlanan ve resmi niteliği bulunan Kayseri gazetesi de benzer şekilde Milli Mücadele yanlısı yayınlar yapmıştır.

Erciyes

Kayseri'nin ilk gazetesi olan *Erciyes*'in, 1913 yılında kapanmasından sonra, çeşitli tarihlerde aynı ismi taşıyan gazete ve dergiler yayın hayatlarına devam etmiştir. Bunlardan ilki, 1910'da Kayseri'de maiyet memuruyken *Erciyes* gazetesinin başyazarlığını yapan Ahmet Hilmi Kalaç'ın 1919'da çıkardığı aynı adlı gazetedir. Bu yıllarda Kayseri'de sadece Vilayet Matbaası bulunmaktadır ve *Erciyes* gazetesi, ücret karşılığı burada basılmıştır. Ahmet Hilmi Bey'in, bu gazeteyi çıkarma amacı doğrudan Millî Mücadele'yi

desteklemektir. Kalaç, 1960 yılında kaleme aldığı kitabında bu amacını şu sözlerle dile getirmiştir (Kalaç, 1960, s. 155): “Gazetenin maksat ve gayesi, Milli Mücadelemizde naçiz bir hizmette bulunmaktı. (Gazete) Olup bitenleri yazmaktan, haksız tecavüzleri açıklamaktan geri durmuyordu.”

İşgal kuvvetlerinden gelen baskılara rağmen Milli Mücadele yanlısı tutumunu sürdüren Kalaç, hatıratlarında bazı Türk bürokratların da bu süreçte kendisine uyarılarda bulunduğunu dile getirmiştir. Kalaç, gazetede daha çok kendi ismini taşıyan yazılarla işgal kuvvetlerinin zulmünü halka duyurarak Milli Mücadele için halkı örgütlemiştir. Adana'nın Fransızlar tarafından işgal edilmesinden sonra, buradaki vatanseverler zorunlu göçe tabi tutulmuştur. Bor, Niğde ve Kayseri'ye gelen vatanseverler, basın yoluyla Milli Mücadele lehinde propaganda faaliyetlerine girişmiştir. 25 Kasım 1919'da Kayseri'ye davet edilen “Yeni Adana” gazetesi sahibi Ahmet Remzi Bey, Ahmet Hilmi Bey ile görüşerek, işgalci kuvvetlerin yaptığı zulmü kendisine anlatmıştır. Bunun üzerine Kalaç, yaşanan olayları *Erciyes* gazetesinde yayımlayarak, gazetenin nüshalarını Adana'ya yollamıştır. Yazılar Fransız işgal kumandanı Bremen'i rahatsız etmiş, mutasarrıf Asaf Bey'i arayarak, yazılanların yalanlanmasını istemiştir. Ancak Bremen, Adana'da yaşanan mezalimin tamamını inkâr edememiştir. Bunun üzerine Kalaç, bu olayı yeniden gazetesinde ele almış; “Tekzip mi? Teyid mi?” başlıklı bir yazı daha kaleme alarak, yaşanan olayları yeniden canlandırmıştır ve bu nüshalar da Adana'ya yollanmıştır. Bu gelişmeler, Fransızların, Torosların arkasında hiçbir nüfuz ve etkilerinin olmadığını da ortaya koymuştur (Kalaç, 1960, s. 155; Kilci, 2005, s. 194-195).

Hulusi Satoğlu, Mazlum Rasim, Nurullah Dıraz yazılarıyla, Katipzade Nuh Naci ise maddi olarak *Erciyes* gazetesini desteklemiştir. Ahmet Hilmi Kalaç'ın İstanbul Meclis-i Mebusanı'na seçilmesiyle 1919 yılı Temmuz ayında *Erciyes* gazetesi yayına son vermiştir. Ancak gazetenin hiçbir sayısına ulaşamamaktadır. Kalaç, bunun nedenini şöyle açıklamıştır (Önder, 2010, s. 42): “16 Mart 1920'de İstanbul'un düşman işgali üzerine ileri gelen Türk aydınları hakkında yapılan soruşturmalar sırasında, Kayseri'de bulunan bütün gazete koleksiyonlarım, mektuplarım ve kitaplarım, kız kardeşim tarafından –ele geçerse kardeşime zarar gelir– düşüncesi ile yakılıp ortadan kaldırılmıştır. 1919'daki *Erciyes*'in koleksiyonu böylece yok olmuştur. 1910 yılında çıkan *Erciyes*'in koleksiyonu, yanımda bulunduğundan, bugüne kadar korunabilmiştir.”

Kalaç'ın ifadelerinden de anlaşılacağı üzere *Erciyes* gazetesinin arşivleri korunamamıştır. Kütüphane ve koleksiyoncularda da gazetenin herhangi bir nüshası bulunamamıştır. Kalaç da bu konuda bilgi vermediği için, gazetenin hangi tarihler arasında çıktığı ve kaç nüsha yayınlandığı bilgisi bulunmamaktadır.

Kayseri

Erciyes gazetesinden sonra resmi makamların denetiminde Kayseri'de çıkarılan ikinci gazete, 1914'te yayın hayatına başlayan *Kayseri* gazetesidir. Perşembe günleri haftalık olarak çıkan gazete, resmi nitelikli bir Vilayet gazetesidir. 20 Nisan 1914 yılında kabul edilen 250 Sayılı Kanun'la Kayseri bağımsız sancak haline getirilmiştir. Bu gelişme üzerine yayınlandığı sanılan gazetenin logosunun altında “Müstakil Kayseri Sancağının Resmî Gazetesidir” ibaresi yer almış ve Liva (Vilayet) Matbaası'nda basılmıştır. Tek yaprak halinde, yani 2 sayfa olarak yayınlanmış ve en uzun soluklu yayınlar arasındaki yerini almıştır (Önder, 2010, s. 37-38).

Gazetenin ilk yıllarda çıkan sayıları Kayseri Valiliği ve Kayseri'deki kütüphanelerde bulunmadığı gibi diğer devlet kütüphanelerinde de mevcut değildir. Bazı nüshalarının ilk sayfaları özel koleksiyoncuların elinde bulunmaktadır. Gazetenin ikinci yılında çıkan 34. sayısının ilk sayfası Kayseri'de Özel Faruk Yaman Kütüphanesi'nde sergilenmektedir. Çalışma kapsamında incelenen nüsha da bu sayıya aittir (EK.1).

Gazeteye ait derli toplu bir arşiv bulunmaması ve önceki araştırmacıların konuya ilişkin açıklayıcı bilgiler vermemesi veya verememesi nedeniyle Kayseri gazetesinin Millî Mücadele dönemine yönelik yaklaşımı tüm boyutlarıyla ortaya konamamaktadır. Taranan kaynaklarda, gazetenin bu yıllarda düzenli yayın yayıp yapmadığı bilgisine de rastlanamamaktadır. Ancak Kalaç başta olmak üzere dönemin tanıklarının hatıratlarında, bu gazetenin çıktığı günlerde, Millî Mücadele yanlısı bir tutum izlediği, savaş ve cephe konusundaki haberlere sıklıkla yer verdiği, halkın moral değerlerini yüksek tutmaya yönelik yayınlar yaptığı; ancak yayınlarında bağımsız gazetelere oranla daha dikkatli bir dil kullandığı belirtilmektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra kabul edilen 1924 Anayasası ile birlikte, ülkedeki idari yapılanma şeklinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Sancaklara il statüsü verilmesi nedeniyle Kayseri bağımsız bir il haline gelmiştir. İlin resmî yayın organı olarak faaliyet gösteren *Kayseri* gazetesi, bir süre ara verdiği yayın hayatına tekrar dönmüş ve yeni numara alarak 1925'ten 1952 yılına kadar yayıncılık faaliyetlerini sürdürmüştür (Satoğlu, 2002, s. 31).

Sayfa sayısı zaman zaman değişmiştir, pazartesi ve perşembe günleri yayımlanmıştır. Kamu kurumlarındaki vatandaşı ilgilendiren haberler, genel kanunlara dair bilgilendirmeler, zaman zaman milli bayramlar gibi haberlere yer verilmiştir. Sonraki süreçte ise şehirde meydana gelen önemli haberler, bazı siyasi haberler ve ilçelere dair haberler gazetede yayımlanmıştır. Gazete farklı dönemlerde değişik boyutlarda çıkmıştır. 1916'da 42x28 cm boyutlarında üç sütunlu; 1921'de 46x40 cm boyutlarında beş sütun üzerine; 1925'ten sonra ise 47x31 cm boyutlarında dört sütun üzerine dört sayfa olarak basılmıştır. İlk yıllarda yazı işleri kadrosu ve mesul müdürlerde bir istikrar sağlanamadığı görülmektedir. Bunlar; Takyidin, Hamdi, Talat, Şükrü ve Mahmut Celal Beylerdir. İlk yıllarda başyazar Çivicizade Halis Zeki, onun ölümünden sonra (1927) ise Ahmet Hilmi Kalaç'tır. İleriki dönemlerde gazetenin yöneticileri ve yazarları da değişmiştir. 1928'e kadar eski harflerle, geçiş döneminde eski ve yeni alfabe karışık olarak daha sonra ise kapanışına kadarki süreçte yeni harflerle çıkarılmıştır. İlk yıllarda başlıca yazarları; Halis Zeki, Hüseyin Suad, Şaban Hami'dir. 1928'den sonra mesul müdür Mehmed Cemal olmuş, 23,5x36; 33,5x50 cm boyutlarında basılmaya devam etmiştir. Bu dönemin önde gelen yazarları arasında Kazım Özdoğan, Sâhir Uzel, Şakir Sungar, Dr. Tefvik Sunaç, Fikret Kavafoğlu, İclal Aygıl, İbrahim Mavioğlu, R. L. Asal isimleri gösterilebilir (Satoğlu, 2002, s. 80-81).

Gazetenin derli toplu bir arşivi bulunmamaktadır. Kayseri İl Halk Kütüphanesi ve Kayseri Raşit Efendi Kütüphanelerinde 1926, 1928-1938 tarihleri arasındaki sayılar, eksikler bulunmakla beraber korunabilmiştir. Gazetenin 1934-1950 yılları arasında çıkan sayıları ise yine tam olmamakla beraber Milli Kütüphanede mevcuttur.

Adana'ya Doğru

Kayseri'de 1919'da yayımlanmaya başlayan Millî Mücadele yanlısı gazetelerden biri de *Adana'ya Doğru* gazetesidir. *Adana'ya Doğru* gazetesi önce Adana, sonra Yeni Adana

olarak yayın hayatına başlamış, sonrasında ise Milli Mücadele döneminde kapanmasının ardından *Adana'ya Doğru* adıyla Kayseri'de yayın hayatına devam etmiştir. Gazetenin sahibi Ahmet Remzi Bey, *Adana'ya Doğru* gazetesini Mazlum Rasim (Can) ile birlikte çıkarmaya başlamıştır.

Mustafa Kemal'in isteği üzerine Sivas'tan Kayseri'ye gelen İhtiyat Zabitan Cemiyeti Reisi Mazlum Rasim (Can), Kurtuluş Savaşı'nın ilk yıllarında halkı bilinçlendirmek ve Milli Mücadele'nin yanında daha coşkulu bir biçimde yer almalarını temin etmek amacıyla bu gazeteyi çıkarmıştır. Bu ismin seçilmesinde, özellikle Güney bölgesindeki Ermeni ve Fransız saldırılarına karşı İç Anadolu'dan Çukurova'ya her çeşit yardımın kısa sürede sağlanmasının amaç edinmiş olması yatmaktadır (Önder, 2010, s. 44).

İhtiyat Zabitan Cemiyeti üyelerinin birçoğu eğitilmiş olduğu için bu gazetenin çıkarılmasında Mazlum Rasim'e destek vermişlerdir. Hatta yayınlanan gazetenin ilk sayısında, cemiyetin faaliyetleri ve amaçları hakkında bilgi veren bir yazı da yayımlanmıştır. 1. Dünya Savaşı'ndan dönen yedek subaylarca kurulmuş olan Cemiyet'in 50'ye yakın üyesi bulunmaktadır ve ilk başkanlığını Coşkun Osman yapmıştır. Cemiyet üyeleri Turan İlkokulu'nda yaptıkları toplantıda milli birliği korumayı, iç ve dış düşmanlara karşı savaşmayı kararlaştırdı. Cemiyet, halkın okuma yazma seviyesini yükseltmek için 3 aylık gece kursları açılması, Dar'ül Eytam Mektebi'nin (Yetimler Mektebi) idari ve eğitim öğretimle ilgili işlerinin yürütülmesi gibi sorumlulukları üstlenmiş ve Kayseri'de Türk milli uyanışına önderlik etmiştir. Gazetenin masraflarının büyük bölümünü Katipzade Nuh Naci karşılamıştır (Kars, 1999, s. 19-21; Saydan, 2015, s. 30).

Gazetenin ulaşılabilen tek sayısı, 22 Aralık 1919 tarihini taşıyan ilk sayısıdır. İncelenen bu sayıda genel olarak Milli Mücadele ve İzmir'de yürütülen faaliyetlerden söz edilmektedir. Milli Mücadele'nin kazanılmasının İslam'ın zaferi olacağı vurgusu yapılarak, "Mücadelenin İzmir etrafından istikbal olunacağı" iddiasında bulunmaktadır. "Adana ahvali" başlığını taşıyan bir makalede bu cephedeki gelişmeler yansıtılmaktadır. "Gülek Boğazında mezalim" başlıklı bir başka yazıda ise "Gülek Boğazında üç Türk jandarma Ermeniler tarafından pek fena bir suret de katledilmişlerdir. Bunların katilleri hakkında bir gün takibat yapılmadı" ifadeleri kullanılmıştır. Bu sayıda ayrıca 'Heyet-i Temsiliye Kayseri'de' ve Malta'da İsyân şeklinde iki haber daha yayınlanmıştır.

Gazetenin ilk nüshaları Kayseri Basımevinde basılmış, ancak birkaç sayıdan sonra çeşitli gerekçeler öne sürülerek gazetenin basımı durdurulmuştur. Genç yedek subayların da yardımıyla şapoğraf baskı ile 4 sayı daha çıkarılmış sonra kapanmıştır. Ömrü uzun süreli olmayan gazetenin tüm nüshalarına ulaşılamadığı gibi Mazlum Rasim Can, kendisinde de gazetenin arşivinin bulunmadığını belirtmiştir (Kalaç, 1960, s. 156-157). Ancak gazetenin 22 Aralık 1919 tarihli nüshası Milli Kütüphanede yer almaktadır. Bu sayıdan da anlaşılacağı üzere gazetenin asıl amacı Adana cephesinde Fransız işgal kuvvetleri ve onlarla işbirliği halinde olan Ermenilerin faaliyetleri hakkında halk arasında farkındalık oluşturmaktır.

Cuma

Bilimsel ve toplumsal bir gazete olarak ayda bir çıkan *Cuma* gazetesi Liva Basımevinde basılmıştır. İmtiyaz sahibi ve sorumlu yönetmeni Abdülkadir Yusuf Sarıkkele'dir. Uzun ömürlü olmayan gazete, tek yaprak ve üç sütun olarak, 23x35 ebatlarında basılmıştır. Cuma başlığının altında "Ayda bir Kayseri'de çıkar, ilmi, içtimai mecmuadır" ibaresi yer almaktadır. Önder, bu gazetenin 1922 yılında çıktığını ve Sarıkkelle'nin kendisine

gazetenin ilk nüshasını ulaştırdığını belirtmekte ve gazeteyi incelediğini şu sözlerle ifade etmektedir: “İncelediğimiz ilk sayı, (7 Cemaziyülevvel 1339, 18 Kânunusani 1337 Salı) günlerini taşımakta olduğuna göre 1922 yılında çıktığı anlaşılmaktadır.” Ancak Önder’in Hicri, Miladi ve Rumi olarak belirttiği tarihlerin üçü de birbirine uyumsuzdur. Hicri takvimde 7 Cemaziyülevvel 1339 tarihi; Rumi takvimde 17 Kânunusani 1337 tarihine rastlamakta, Miladi takvimde ise 17 Ocak 1921 tarihine denk düşmektedir (Önder, 2010, s. 48-49). Gazetenin nüshalarına ulaşamadığı için Milli Mücadele dönemindeki yayın politikası hakkında bilgi sahibi olunamamıştır. Ancak Milli Mücadele yıllarında yayımlandığı için çalışmaya dâhil edilmiştir.

Anadolu’da Yeni Gün

Yeni Gün gazetesi, Yunus Nadi tarafından 2 Eylül 1918’de İstanbul’da kurulmuştur. Aldığı cezalar nedeniyle bir süre yayın hayatına ara veren gazetenin matbaası İstanbul’un işgal edilmesi sürecinde işgal kuvvetleri tarafından basılmış, bu nedenle 16-20 Mart 1920 tarihleri arasında 4 gün boyunca yayımlanamamıştır. Milli Mücadele taraftarı bir gazete olarak 12 Nisan 1920’ye kadar İstanbul’da yayını sürdürmüştü, baskıların ağırlaşması ve mücadelenin merkezinin Anadolu’nun belirlenmesi üzerine Ankara’ya taşınmıştır. 10 Ağustos 1920’den itibaren *Anadolu’da Yeni Gün* adıyla yayın yapmaya başlamış, Sakarya Savaşı sırasında matbaasını Kayseri’ye taşımıştır. 1 Eylül 1921-7 Ekim 1921 sayıları Kayseri’de basılan gazete, Kurtuluş Savaşı’nın kazanılmasının ardından yeniden Ankara’da yayımlanmaya başlamış ve 8 Mayıs 1924’te Cumhuriyet adını alarak yayın hayatını sürdürmüştür (Çıkmın, 2007). Kayseri’de yayınlanan sayılarda, Yunus Nadi gazetenin imtiyaz sahibi ve başyazarı, Nurullah Sami ise gazetenin sorumlu müdürüdür. Ancak Kayseri’de çıktığı dönemde gazeteyi Yazı İşleri Müdürü Kemal Salih yönetmiştir. Yunus Nadi, ailesini Kayseri’ye göndermiş ancak kendisi gelmemiş, gazeteyi yönetecek olan Kemal Salih’e talimatların yazılı olduğu bir mektup teslim etmek suretiyle olası ihtimaller karşısında yapılacakları önceden bildirmiştir.

Anadolu’da Yeni Gün, Milli Mücadele dönemi basını içinde en nitelikli ve en kuvvetli yayın yapan gazetelerden biri olmuştur. En önemli özelliklerinden biri de Mustafa Kemal’in düşüncelerini yansıtmış olması ve Mîsâk-ı Millî’yi tüm gücüyle savunmuş olmasıdır. Ankara Hükûmetinin yarı resmi sözcülüğünü yapan gazete Kayseri’de çıktığı dönemlerde halkı tedirgin edecek bir dil kullanmamaya özen göstermiş, milleti coşturacak yazı ve haberlere yer vererek Kurtuluş Savaşı’na propaganda desteği sağlamıştır (Aydın, 2010, s. 219-222). Bu durum gazetenin Kayseri’de basılan 1 Eylül 1921 tarihli ilk nüshasında açık bir biçimde ortaya konmuştur. Bu sayıdaki başyazıda, “Muhterem karilerimiz. Yeni Gün bugünden itibaren Kayseri’de intişara başlıyor.. En başlı emelimiz mukaddes yurdumuzun düşman ayaklarından bir an evvel kurtulmasını temin için elimizden geldiği, gücümüzün yettiği kadar kalemimizle çalışmaktır. İnşallah Anadolu’nun kurtulması pek yakındır. İnşallah o yakın olan halas günlerinde de yine kalemimizle halkımızın yükselmesine çalışacağız. Allah bizimledir.” denilmek suretiyle gazetenin çıkış amacının Milli Mücadele’yi desteklemek olduğu vurgulanmıştır.

Kayseri’de çıkarılan bütün sayılarda “Vaziyet-i Harbiye ve Harekât-ı Askeriye” başlığı altında “Mütehassis-ı Askeri” imzasıyla cepheden haberler aktarılmıştır. Savaşa ilişkin haberleri baş sayfasından düzenli olarak veren gazete, zafere olan inancı her daim canlı tutmuş ve halkı mücadeleye destek olması için yüreklendirmiştir. Gazetenin manşeti, köşe yazıları ve diğer haberleri genellikle bu konulara ayrılmıştır: “Refet Paşa Hazretlerinin Beyanâtı: Düşmanın Kuvve-i Taarruziyesi Kırılmıştır; Yeni ve Büyük Muharebelere Başlıyoruz, Allah Bizimle Beraberdır (6 Eylül 1921), Harbin İkinci Safhası Başladı. Avn-i

Hakkla Bu Defa da Düşmanı Mağlup Edeceğiz (7 Eylül 1921), Düşmanın Tard Edildiği ve Geriye Doğru Hareketi, Resmi Tebliğle de Teeyyüd Etmektedir (8 Eylül 1921), Sakarya Zaferi: Sağ ve Sol Cenahta Başlayan Mukabil Taarruzlarımız Üzerine Düşman Perişan Bir Surette Kaçmaya Başlamış, Kahramanlarımız Mağlup Düşmanın Siperlerine Girmiştir (9 Eylül 1921).” Gazete 12-17 Eylül tarihleri arasındaki sayılarında da cephelerde önemli başarılar elde edildiği, Sakarya Meydan Muharebesi’nin Türk Ordusunun tam bir zaferiyle sonuçlandığını, Eskişehir’de de durumun kontrol altına alındığını bildirmiştir. 24 Eylül’de ise “Millet Meclisi, Büyük Reismiz ve Baş Kumandanımıza Gazilik ve Müşirlik Tevcih Etti” diyerek, mücadelenin kazanıldığını haber vermiştir. Gazete ayrıca, Millet Meclisi’nde yaşanan tartışmaları, alınan kararları, savaşa ilişkin iç ve dış kamuoyunda oluşan tepkileri halka duyurmaya özen göstermiştir.

Anadolu’da Yeni Gün’ün Kayseri’deki sayıları Liva Matbaası’nda basılmış ve cuma günleri dışındaki diğer günlerde yayımlanmıştır. İdare yeri “Sivas Kapısı Tac-ı Kızıl Mahallesi, Telgraf Adresi: Kayseri Yeni Gün” olarak duyurulmuş, abonelik bedeli 3 aylık 400, 6 aylık 700, 1 yıllık 1200 kuruş şeklinde belirlenmiştir. İlk etapta aylık abonelik sistemine yer verilmemiş ancak okuyuculardan gelen yoğun talep üzerine bu karar gözden geçirilerek 150 kuruş karşılığında aylık abonelik uygulaması başlatılmıştır. Abonelerine Ankara nüshası gönderileceğini belirten gazete, bu bilginin altına, ilk sayılarda farklılığı vurgulamak için “Yeni Gün’ün Kayseri nüshası” açıklamasına yer vermiştir (Aydın, 2010, s. 221).

Yeni Gün gazetesinin arşivleri, İstanbul’da Hakkı Tarık Us Kütüphanesi’nde eksikleri olmakla beraber bulunabilmektedir. Ayrıca Milli Kütüphane ve Meclis Kütüphanesi’nde birçok nüshası mevcuttur. Ayrıca 17 Eylül 1921 tarihli nüshası araştırmacı yazar Mehmet Çayırdağ tarafından Kayseri Atatürk Evi’ne hediye edilmiş ve burada sergilenmektedir. Kayseri’de yayınlanan tüm nüshaları Milli Kütüphanede bulunmaktadır.

Sebilürreşâd

Milli Mücadele yıllarında Kayseri’ye taşınan önemli yayın organlarından biri de Mehmet Akif’in (Ersoy) başyazarlığını yaptığı *Sebilürreşâd* gazetesidir. 1908’de Sırat-ı Müstakîm adıyla çıkan, 1912’de isim değiştiren dergi; Eşref Edip’in sahipliğinde İslamcılık düşüncesini savunmuş ve Milli Mücadele yıllarında öncü rol oynamıştır. Milli Mücadeleyi savunmak maksadıyla Ankara’ya taşınan *Sebilürreşâd*, 13 Ocak 1921’den itibaren yayın hayatını buradan devam ettirmiştir. Daha sonra Kastamonu’ya, oradan da Ağustos 1921’de Kayseri’ye taşınmıştır. Kastamonu’da 464., 465., ve 466. sayıları yayımlanmış, Kayseri’de ise tek sayı (490) basılarak, asker ve halka dağıtılmıştır (Zorlu, 2012, s. 110,116).

Kayseri’de tek sayı yayımlanmasının sebebi, Eskişehir ve Kütahya’daki bozgunlardır. Eskişehir ve Kütahya bozgunları üzerine, devletin merkezinin güvende olmadığı ve bu yüzden Anadolu’nun ortalarına doğru taşınması düşüncesi ortaya çıkar. Bunun için düşünülen yer ise Kayseri’dir ve bu yüzden Kayseri’ye doğru nakiller başlar. Mecliste yapılan tartışmalar sonunda ordunun Sakarya’da müdafaası fikri galip gelince, Mehmet Akif, Eşref Edip’e “Sen klişeyi al, Kayseri’ye git, Sebilürreşâd’ı orada çıkar. Arkamızdaki Müslümanlar yeise düşmesinler. Sakarya inşallah düşmana mezar olacaktır» der (Edip, 1962, s. 183). Eşref Edip, Kayseri’ye doğru gidecek ailelerin başında olduğu halde *Sebilürreşâd*’ın klişelerini, Kastamonu ve Ankara’da yayınlanan sayılarından oluşan koleksiyonu da yanına alır (Arabacı, 2004, s. 112). Bu sırada yurdun çoğu yerinde olduğu gibi Kayseri halkında da bir endişe ve ümitsizlik havası görülmektedir. Bunun

bertaraf edilmesi hususunda Kayseri Mutasarrıfı Kemal (Gedeleş) Bey, Eşref Edip'e: "Sebilürreşâd namına burada bir beyanname neşretseniz• çok iyi olacak. Sebilürreşâd'a karşı halkın muhabbet ve itimadı var, burada ve civar kazalarda dağıtırız. Bugün halkı çözülmekten, dağılmaktan koruyacak, ilahi sestten başka bir şey yok." diye bir ricada bulunur. Bu rica üzerine Eşref Edip, hemen gidip bir beyanname hazırlar; Vilayet Matbaası'nda dizdirilir, el ile çevrilen baskı makinesinde, hayırlı akıbetler temennisiyle, bizzat kendisinin de yardımıyla gazetenin on binlerce nüshanın basımı gerçekleştirilir (Karan, 1957, s. 114-116).

Matbaadaki baskı işlemi gün doğduktan sonra da devam etmiştir. Mutasarrıf Kemal, Cuma namazından sonra halkı hükümet meydanında toplayıp, beyannameyi okuyarak, zafer için dua edilmesini istemiştir. 1 Eylül 1921 tarihini taşıyan bu beyanname, Müslümanları cihada teşvik edip, eli silah tutanları cepheye koşmaya davet etmiştir. Daha sonra Trabzon Milletvekili Ali Şükrü, Kayseri Ulu Camii'nde halkı birlik ve mücadele yanlısı olmaya çağırarak etkili bir konuşma yapmıştır. Eşref Edip, dinlediği bu konuşmayı not etmiş, Kayseri'de çıkan ve baştanbaşa bu hitabeyi veren *Sebilürreşâd*'ın 24 Eylül 1921 tarih ve 490 numaralı sayısını çıkarmıştır. Bu sayısı ise on binlerce basılıp dağıtılmıştır (Arabacı, 2004, s. 105).

Ali Şükrü Bey'in konuşması dergide "Anadolu'nun Büyük ve Mukaddes Cihadı" başlığı ile yayınlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasından Mondros Mütarekesi'ne kadar geçen süreçte dünya ve Osmanlı siyasetinin genel bir değerlendirmesinin yapıldığı bu uzun konuşmada, İstanbul Hükümeti'nin mütarekeden sonra işgal kuvvetlerine karşı teslimiyet politikasını kabul ettiği vurgulanmaktadır. Türk milletinin asırlardan beri hür ve bağımsız yaşadığı konuşmanın belirli yerlerinde vurgulanarak, bir kez daha milli mücadeleyi kazanacak olan Türk halkının bağımsız yaşamaya devam edeceği dile getirilmektedir. Ana fikri milli mücadelenin bir "cihat" hareketi olduğu üzerine kurulan bu konuşmada, Kur'an-ı Kerim'den de ayetler verilerek, bu düşünce desteklenmiştir. Sebilürreşâd'a göre, böyle bir vaziyette Milli Mücadeleye destek olmayanların Türklük ve Müslümanlıkları sorgulanmalıdır: "Düşmanlara tamamıyla teslim olma fikrinin sahipleri, esasen Türk ve Müslüman doğmuş olmaktan pişman olan müfrit Garp fikirlilerle vicdanlarını düşmanlara satmış ricali siyase'dir... Düşmanlarımızın birer birer memleketimizi mütareke şeraitine muhalif olarak etmeleri bu ekseriyete artık harekete geçmek zamanının gelmiş olduğunu ihtar ediyor." Ali Şükrü Bey, Milli Mücadeleyi başlatan Hükümeti, milletin hayat hakkını, istiklalini, namus ve imanını müdafaa eden hükümet olarak tanımlayarak, "Mustafa Kemal'in etrafında toplanan kuvvetler... Hakiki ve kanuni kuvvetler, Kuva-yı İslamiye olup dini ve vatanı müdafaaya ve makamı hilafeti düşman işgalinden kurtarmaya memurdur" ifadelerini kullanmıştır (Sebilürreşâd, sayı 490).

Görüleceği gibi derginin Kayseri sayısının bütün içeriğini, Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey'in halka yönelik yaptığı konuşma oluşturmaktadır. Konuşma metni, son derece etkili, coşkulu ve halkın anlayabileceği bir biçimde kaleme alınmıştır. Derginin bu sayısında ayrıca bu metnin diğer gazete ve dergiler tarafından da yayınlanması istenmiştir.

Sakarya Zaferi'nden sonra da tekrar Ankara'da yayın hayatına devam eden *Sebilürreşâd*, 1923'te yeniden İstanbul'da yayımlanmaya başlamış, bir süre sonra da Tahriri Sükûn Kanunu ile kapatılmıştır. Gazeteden ziyade dergi olarak yayın hayatını sürdürmüş olan *Sebilürreşâd*'ın, Milli Mücadele'nin manevi boyutunu oluşturmasından dolayı, Milli Mücadele Dönemi Kayseri Basını açısından önemli bir yere sahiptir.

Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı

Milli Mücadele döneminde çıkarılan *Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı* gazetesi, Türk basın tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. İlk sayısı 22 Temmuz 1922 tarihinde, 16'ncı ve son sayısı ise 8 Nisan 1923 tarihinde yayımlanmıştır. 1922'de Kayseri'de kurulan Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin yayın organı olarak Osmanlıca çıkmıştır. Karamanlıların Hristiyan Türkler olduğunu yayınlarında ısrarla savunan gazete, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne tâbi umum Anadolu Türk Ortodoksları Kilise Kongresi'nin mürevvici efkârıdır" ifadesini özellikle ön plana çıkarmıştır. Bu ifade 13'üncü sayıdan itibaren "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ne tabi umum Anadolu Türk Ortodokslarının dini, ahlaki, tarihi ve haftalık gazetesidir" şeklinde değiştirilmiştir (Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı, 9 Temmuz 1922).

Kurtuluş Savaşı'nın henüz yeni filizlenmeye başladığı dönemde Türk kökenli Ortodoks Hristiyanlar, Anadolu'nun birçok yerinden gelen talepler ve Papa Eftim'in girişimleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden (TBMM) ve Adalet Bakanlığı'ndan izin alarak Kayseri'de bir kongre toplamışlardır. Milli Mücadele aleyhtarı İstanbul Fener Patrikhanesi'nden bağımsız bir Türk Ortodoks Patrikhanesi kurulması amacıyla Zincidere Ortodoks Manastırı'nda 16 Temmuz 1922'de toplanan kongreye, birçok ruhanî temsilci katılmıştır. *Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı* gazetesi, bu kongrenin amaçlarını ve politikalarını duyurmuş, Türk Ortodokslarının fikirlerinin geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır. Vilayet Matbaası'nda, haftalık olarak ve her sayı 2 sayfa olacak şekilde basılarak halka dağıtılmıştır. Gazetenin isminin altında imtiyaz sahibi olarak Pulluoğlu İstimat Zihni, yazı işleri yönetmeni olarak da Umumi Tahriye Müdürü Antalyalı Çekeoğlu Filip'in adı yazılmış, gazetenin idare merkezinin de "şimdilik Zincidere Manastırında daire-i mahsusudur" olduğu ve telgraf adresinin ise "Kayseri'de Kilise Kongresi" olduğu bildirilmiştir (Önder, 2010, s. 50; Anzerlioğlu, 2016, s. 285; Aydın, 2009, s. 17). Gazetelerin ilk sayıları ücretsiz dağıtılmış, 12'nci sayıdan itibaren fiyatı ise 5 kuruş olarak belirlenmiş ve bu durum gazetede ifade edilmiştir.

Gazetenin üçüncü sayısında Papa Eftim'in fotoğrafı, "Türk Ortodokslarının muhterem murahhas-ı umumileri Papa Eftim Efendi Hazretleri" alt yazısıyla yer almıştır. Dördüncü sayıda ise Mustafa Kemal Paşa'nın fotoğrafı "Türkiye Millet Meclisi Reis-i Celili Başkumandanımız Mustafa Kemal Paşa Hazretleri" alt yazısı eşliğinde yayınlanmıştır.

Gazetede özellikle Fener Rum Patrikhanesi'ni eleştiren yazıların olması dikkat çekmektedir. Yazıların çok büyük bölümünde, Fener Rum Patrikhanesi karşıtlığı göze çarparken, bir yandan da bağımsız bir Ortodoks kilisesinin kurulmasının gerekliliği fikri yavaş yavaş inşa edilmiştir. 13'üncü sayıdan sonra Bağımsız Türk Ortodoks Kilisesi'nin yayın organı niteliğine bürünen gazetenin zamanla başka amaçlar benimsediği de görülmektedir. Bağımsız Türk Ortodoks Kilisesi'nin kuruluşundan sonra, Türk Ortodokslara dinî, ahlaki, kültürel bilgiler vermek, onların milli bünye içerisinde yer almalarını sağlayacak nitelikte öğüt verici yazılar yayınlamak, en önemlisi de Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasının ardından imzalanan Lozan Antlaşması gereğince Anadolu'daki Hristiyanların mübadelesine karar verilince, bu meselelere açıklık getirerek, mübadelenin kapsamını belirlemeye çalışmak gibi konular da zamanla gazetenin amaçları arasına dâhil edilmiştir (Özkan, 2003, s. 52-54).

İstanbul başta olmak üzere yurdun çeşitli bölgelerinde çıkan bazı gazeteler bile işgal kuvvetlerinin etkisi altında kalırken, *Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı* gazetesi, Milli Mücadele yanlısı oluşunu aleni bir biçimde ortaya koymuştur. Gazetenin 14'üncü

sayısında “Anadolu Türk’tür” başlıklı şöyle bir yazıya yer verilmiştir: “Türkler Anadolu’ya Selçuklu hükümetini teşkil edenler ile ve Ertuğrul Gazi ile gelmiş değillerdir. Kablettarih eski zamanlardan beri Anadolu’da Türk ırkı vardır. Anadolu’nun ilk sakinleri, tarihin gösterdiklerine göre Turanilerdir... Avrupa’nın en maruf müverrihlerinden Masperu ve Dumurgaz, Anadolu’nun kadim ahalisinin Turanlı olduklarını ve milattan dört bin yıl evvelden böyle olduğunu iddia ediyorlar. Şu halde Anadolu’da en eski zamandan beri Turanlı milleti vardır. İşte ırkan, lisanen, adeten Türk, diyaneten Ortodoks olan biz Türk Ortodoksların Türklüğünde hiçbir kimse iştibah edemeyeceğinden, gerek ekalliyet, gerek mübadele hususatının bizlere şumulü olamayacağı emr-i tabii bulunduğunu Avrupa bilmelidir.”

Gazetenin yayınlarında savaş ve cephe haberlerinden ziyade Anadolu’da yaşayan Ortodoksların durumuyla ilgilendiği görülmektedir. Anadolu’nun çeşitli yerlerinde yerleşik bulunan Ortodoksların ırk açısından Türk oldukları çoğu kez vurgulanarak, bu insanların Anadolu’nun öz evlatları olduğu, Osmanlı Devleti’nin şemsiyesi altında yaşayan azınlıkların hiçbir zaman zulüm görmediği ve kardeşçe yaşadığı gibi konulara sıklıkla değinmiştir. Bununla beraber, Milli Mücadeleyi destekleyen yazılara da sayfalarında yer vermiş ve Milli Mücadelenin Ortodokslar tarafından açıkça desteklendiğini duyurmuştur. Gazete dördüncü sayısının ilk sayfasında, Kurtuluş Savaşı’nı başlatan Mustafa Kemal’in fotoğrafını “Türkiye Millet Meclisi Reis-i Celili Başkumandanımız Mustafa Kemal Paşa Hazretleri” alt yazısı eşliğinde yayınlayarak bu desteğini açıkça ortaya koymuştur.

Anadolu Rumları, bu gazetede yayınlarıyla Fener Rum Patrikhanesini tanımadığını ilan eden Türk Ortodoks Kilisesinin başkanı Papa Eftim ile aynı düşünceleri paylaşmışlar ve onun izinden gitmişlerdir. Mübadelede Türkiye’de kalmak istemelerine karşın sonradan gelişen olaylar karşısında bu talepleri kabul görmemiş ve Yunanistan’a gönderilmişlerdir. Papa Eftim ise Meclis’ten çıkan özel bir kanunla İstanbul’da kalmış ve kurduğu kiliseyi yönetmeye devam etmiştir. Gazetenin tüm sayıları korunmuştur. Orijinal kopyaları yerli ve yabancı çok sayıda kütüphanede bulunmaktadır. Çalışma kapsamında bu sayılar incelenmiştir.

Misâk-ı Millî

Kayseri’nin ilk günlük gazetesi avukat Necmettin Bey (Feyzioğlu) tarafından 1921-1923 yılları arasında çıkarılan *Misâk-ı Millî* gazetesidir. Necmettin Bey, Kurtuluş Savaşı’nın en sıkıntılı dönemlerinde bu gazeteyi çıkararak Milli Mücadeleye katkı sunmayı amaçlamıştır. Cumartesi günleri hariç her gün yayınlanan gazete, 37x60 ebatlarında, 2 sayfa şeklinde yayımlanmıştır. Liva Matbaası’nda basılan gazetenin yazı işleri müdürü Nurullah Sami sorumlu yönetmeni Osman Nafiz (Akşehirlioğlu) ve başyazarı ise Sait Azmi Feyzioğlu’dur (Önder, 2010, s. 51).

Kayseri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin yayın organı olan Misak-ı Milli, sütunlarının yarısını dış politikaya ayırırken, Batı dünyasına ve özellikle İngiltere’ye yönelik sert eleştiriler yapmıştır. Makalelerinde sıklıkla Avrupa’nın açgözlü ve acımasızlığına vurgu yapan gazete, bir yandan da cephe ve gerisine sık sık vatanseverlik çağrılarında bulunmuştur. Bu çağrılarda sürmekte olan Türk-Yunan Savaşı’nın, İslam ve Hıristiyanlık arasındaki mücadelenin en büyük evrelerinden biri olduğu ve bu savaşın sonucu ile sadece Türkiye’nin değil tüm Doğu’nun kaderinin belirleneceği temasını özellikle işlemiştir. Misak-ı Milli, cepheye yardım konusunda zengin Türklere özgecilik propagandasının hızlandırılmasını tavsiye ederken, Kayseri Kadınlar Yardım Derneği’nin bu alandaki başarısını öne çıkarmıştır. Yerel haber açısından zengin bir içeriğe sahip olan

gazete, Kayseri sancağında kadınlar için okul açılmasını yakından izlemiş ve bu sayının artırılmasını istemiş ayrıca çocukların sanat çalışmalarına yönlendirilmesini önermiştir. Tarım, hayvancılık ve ekonomik kalkınmanın da öncelenmesini isteyen bir yayın politikası izlemiştir (Yust, 1995, s. 115).

Gazetenin sayılarına kütüphanelerden ulaşılamamaktadır. Ancak 327. Sayısının ilk sayfası Kayserili koleksiyoncu Av. Ahmet Uluer'in arşivinde bulunmaktadır. Bu sayı da okumak için yeterli ölçüde elverişli değildir.

Meşveret

Milli Mücadele döneminde Kayseri'ye taşınan gazetelerden biri de *Meşveret* gazetesidir. II. Meşrutiyet'in ilanının ardından 1908'de *Trabzon'da Meşveret* ismiyle Trabzon'da çıkan gazete, Çarşamba ve Cumartesi olmak üzere haftada iki gün yayınlanmıştır. Sahibi ise Naci (Meşveretçi Naci) Bey'dir. Gazete Trabzon'da çıkan İkbâl'den sonra, en uzun ömürlü gazetedir ve İttihat ve Terakki Örgütü'nün bölgedeki sesi konumundadır (Birinci, 2008, 139). Bir dönem Türk Tarih Kurumu Başkanlığı görevinde bulunan Ali Birinci, Naci Bey'in Trabzon'da *Meşveret* gazetesini, 30 Temmuz 1914 tarihinde Meclis-i Mebusan'a milletvekili olarak seçilmesine kadar sürdürdüğünü belirtmiştir. Ancak Yust'a göre, Trabzon'un 1915'te Ruslar tarafından işgal edilmesi nedeniyle burada çıkan 6 gazete kapatılmıştır. Kapanan gazetelerden biri de *Meşveret*'tir ve bu gazete bir süre Kastamonu'da çıkmaya başlamıştır (Yust, 1995, s. 22).

Gazetenin yayınlandığı illerden birisi de Kayseri'dir. *Meşveret*'in Milli Mücadele döneminde Kayseri'ye taşındığı ve bir süre burada yayın yaptığı bilgisi ise Naci Bey'in Mustafa Kemal Atatürk'e yazdığı mektuptan anlaşılmaktadır. Naci Bey, mektubunda şu ifadeleri kullanmıştır: "Bendeniz Meşrutiyet'in ilânının ilk günlerinde Trabzon'da *Meşveret*'i neşr ederek Rusların memleketi istilâ ettikleri güne kadar Türkten gayri unsurlarla mücadele ettim. Harb-i Umumî'de Trabzon mebusu intihap olundum... Oradan da intihabın bittiği bildirildiği günlerde bendeniz de Kayseri'ye giderek Millî Mücadele için *Meşveret*'i orada neşr ile elimden geldiği kadar çalıştım." Ancak gazetenin Kayseri'de basıldığı belirtilen herhangi bir sayısı elde bulunmamaktadır (Birinci, 2008, s. 140-143).

Ali Rıza Önder de Kayseri'de "Kayseri Meşveret" ismiyle bir gazetenin çıktığını fakat bu gazetenin hangi tarihte ve ne kadar süreyle yayınlandığı hakkında bir bilgi edinemediğini, bununla birlikte gazetenin Halis Zeki (Çivicioğlu) tarafından çıkarıldığını duyduğunu; bu nedenle Misak-ı Milli'nin yayınlandığı günlerde bu gazetenin de yayında olduğunun söylenebileceğini ifade etmiştir (Önder, 2010, 24,95). 1 Mayıs 1922'ye kadar yayını devam eden (Yust, 1995, 130) gazetenin, kurtuluş savaşı kazanıldıktan sonra kapandığı tahmin edilmektedir. Gazetenin Trabzon'da yayınlanan sayılarının mevcut olduğu bilinmektedir ancak Kayseri'de çıktığı belirtilen sayılarına ulaşamadığı için içerik ve şekil özellikleri hakkında bilgi aktarılamamıştır.

Kızıl Hilâl

Cuma isimli gazetesinin yayın hayatına son vermesi nedeniyle yayın hayatına başlayan bir mecmuadır. Gazete on beş günde bir yayınlanmış ve kısa ömürlü olmuştur. Sahibi ise Avukat Sait Azmi (Feyzioğlu)'dur (Önder, 108). Anadolu Hilal-i Ahmer Cemiyeti Kayseri Örgütü'nün yayın organıdır. Küçük dergi şeklinde çıkmış, idare yerinin de bulunduğu Hükümet Sancak Matbaası'nda basılmıştır. Gazete kendisini "Siyasi, Bilimsel, Edebi ve Tolum Temizliği Organı" şeklinde tanımlamıştır. Milli Mücadele döneminde Yurtsever Hükümet Programı'nı savunan dergi, savaş ve cephe konusunda gelişmeleri yansıtmış,

hükümete subay ve askerlerin durumlarının düzeltilmesi için tavsiyelerde bulunmuştur. Kemalist Anadolu Hilali Ahmer'in tek organı olarak hareketin merkezi Ankara yerine Kayseri'de yayınlanması nedeniyle yapması gereken askeri propagandayı tam olarak yapamamıştır. İlk çıktığı günden itibaren kötü görünümünden kurtulamamış ve Kayseri Sancağı'nda dahi etkili olamamıştır (Yust, 1995, 116).

Derginin günümüze kadar ulaşan herhangi bir nüshası bulunmamaktadır. Bu nedenle derginin çıktığı bilgisi Yust ve Önder'in kitaplarından öğrenilmektedir. Yust, derginin adını Kırmızı Hilal olarak kayıtlara geçmiştir; ancak Önder'in Sait Azmi Feyzioğlu ile yazışmalarından anlaşılacağı üzere yayının adı *Kızıl Hilâl*'dir. Yust, Önder'in aksine derginin aylık olarak yayınlandığı bilgisini vermektedir ve 1 Mayıs 1922 tarihine kadar 10 sayı çıktığını, 5 kuruşa satıldığını ve tirajının 500 olduğunu belirtmektedir (Önder, 2010, s. 108; Yust, 1995 s. 116).

Sonuç Yerine: Milli Mücadele Dönemi Kayseri Basınının Temel Özellikleri

Milli Mücadele döneminde gazetelerin bir kısmı bu direnişe öncülük etmiş, bir kısmı bu süreci desteklemiş, bir kısmı ise Milli Mücadele karşıtı yayın yapmışlardır. Özellikle Milli Mücadele'nin başarı ile sonuçlanmasında önemli bir misyonu yerine getiren Anadolu basını, her türlü sıkıntıya rağmen ulusal ve uluslararası kamuoyunu oluşturma ve halkı bağımsızlık için örgütlenme noktasında faaliyet göstermiştir.

Anadolu basını içerisinde önemli bir yeri olan Kayseri basını da Milli Mücadele yanlısı yayın yapmıştır. *Anadolu'da Yeni Gün* ve *Sebilürreşâd, Meşveret* gibi belirli bir süre Kayseri'de yayımlanan ve *Erciyes, Kayseri, Adana'ya Doğru, Cuma, Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı, Mîsâk-ı Millî, Kızıl Hilâl* gibi merkezi Kayseri'de olan gazeteler Milli Mücadele'yi desteklemişlerdir.

Milli Mücadele dönemi Anadolu basını ile benzerlik gösteren Kayseri basınının bu süreçte belirgin olarak öne çıkan özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Gazeteler, ulusal kurtuluşu sağlamak amacıyla alınan kararları ve girişimleri halka zamanında aktarmak ve bu şekilde ülkede hali hazırda yürütülmekte olan bağımsızlık mücadelesi hususunda kamuoyunu haberdar etme, bu mücadeleye kamuoyunu yönlendirme doğrultusunda yayın yapmışlardır.
- Gazetelerin yayın çizgilerinin birbirinden farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Fakat buna rağmen Mîsâk-ı Millî politikasıyla yayın yaptıklarını söylemek mümkündür.
- Özellikle düşman ve savaş ile ilgili haberlerin daha fazla olduğu görülmektedir.
- Gazetelerin yayımlanma sürecinde, maddi sıkıntılar başta olmak üzere birçok problemle karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu problemlere rağmen ülkenin bağımsızlığını kazanması sürecinde olabildiğince destek olmuşlardır.
- Gazetelerin sayfa sayısı ve tasarım şekli süreç içerisinde değişiklik göstermiştir.
- Gazetelerin künye bilgileri genellikle sabit kalsa da, yazar kadrosu değişmiştir.

Bu bağlamda, belirli konu ve düşünce etrafında kamuoyu oluşturma hususunda önemli bir işleve sahip olan basın araçlarının, Kayseri örneğinde, Milli Mücadele döneminde bağımsızlığı kazanma konusunda örgütlediği ve halka yol gösterdiği belirlenmiştir.

Arşiv çalışmalarında karşılaşılan problemlere rağmen, temin edilebilen gazetelerin incelenmesi ile basın tarihi literatürüne katkı sağlamayı amaçlayan çalışma aynı zamanda

konuyu derinlemesine analiz etmek ve Kayseri’de yayımlanan bu gazeteler ile ilgili farklı araştırma soruları doğrultusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara da yol gösterici olacaktır.

Kaynakça

Anadolu’da Ortodoksluk Sadâsı, 9 Temmuz 1922.

Anzerlioğlu, Y. (2016). Karamanlı Ortodoks Türkler. Ankara: Phoenix Yayınları.

Arabacı, C. (2004). Eşref Edib Fergan ve Sebilürreşad üzerine. (Editör: Y. Aktay, M. Gültekingil ve T. Bor), Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslamcılık içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.

Aydın, M. (2009). Türk Ortodoks Hristiyanları ve Türk Patrikhanesi’nin kuruluşu. Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi (8).

Aydın, H. (2010). Sakarya Savaşı’nda Anadolu’da Yeni Gün. Selçuk İletişim, 6 (2), 218-229.

Ayhan, B. (2007). Milli Mücadele’de basın. Konya: Tablet Kitabevi.

Birinci, A. (2008). Meşveretçi Naci Bey ve gazetesi. Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi, 5 (5), 139-149.

Çıkmın, C. (2007). Yeni Gün gazetesi (1918-1923). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Edip, E. (1962). Mehmet Akif (Hayatı ve Eserleri) I. İstanbul.

Gölcü, A. (2019). Basın ve toplumsal tarih. Konya: Literatürk Yayınları.

Gündüz, U. (2007). Kurtuluş Savaşı’nda yerel basının rolü. (Editör: Suat Gezgin). Türkiye’de Yerel Basın içinde (s. 89-106). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

İnuğur, M. N. (1993). Basın ve yayın tarihi. İstanbul: Der Yayınları.

Kalaç, A. H. (1960). Kendi kitabım. Ankara: Yeni Matbaa.

Karan, H. (1957). Milli Mücadele’de Sebilürreşad. 13, 15, 19.

Kars, Z. (1999). Milli Mücadele’de Kayseri. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak döküman analizi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (15), 170-189.

Kilci, A. N. (2005). Ahmet Hilmi Kalaç (1888–1966). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Koloğlu, O. (2006). Osmanlı’dan 21. yüzyıla basın tarihi. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Koloğlu, O. (2010). Osmanlı dönemi basınının içeriği. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Önder, A. R. (2010). Kayseri basın tarihi. Kayseri: Kayseri İşçi Kredi Bankası Kültür Yayını.

Özkan, S. (2003). Kayseri’de Türk Ortodoks Kilisesi kongresinin toplanması ve Anadolu’da Ortodoksluk Sadası Gazetesi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

- Öztoprak, İ. (1981). Kurtuluş Savaşında Türk basını. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Satoğlu, A. (2002). Kayseri ansiklopedisi (Cilt 4). İstanbul: Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Saydan, İ.A. (2015). Kayseri Vilayet Gazetesi ve Cumhuriyet arşivi ışığında Atatürk ilke ve inkılaplarının Kayseri'ye yansımaları (1923-1938). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- Topuz, H. (2003). Türk basın tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yust, K. (1995). Kemalist Anadolu Basını (O. Koloğlu, yay. haz.). Ankara: Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti.
- Zorlu, Y. (2012). Sakarya Savaşı'nda Sebilürreşad. Konya: Palet Yayınları, 2012, ss. 110-134. (Editör: Hamza Çakır ve Hakan Aydın), Tarih İçinde Kayseri Basını içinde (s. 10-134). Konya: Palet Yayınları.

Kayseri Press During Independence War Period

Mehmet Sena Köseadağ (Asst. Prof. Dr.)

Mustafa Temel (Asst. Prof. Dr.)

Selma Kara (MA Student)

Extended Abstract

Independence War is a very important process in the history of the Turkish nation. Therefore, the findings of the research on the period of National Struggle are considered as historical materials. In this regard, media tools have the position of a source of reference in historical research as they allow reading about the occurrence of the events in the social and political arena as well as the conditions of the period. The review of the newspapers published during the period of the National Struggle will also allow a political and social view regarding the National Struggle and also reveal the social function of the press.

Upon the start of the struggle for independence, media tools were involved in the process in order to announce developments, to include the society in the struggle process by creating public opinion, to create a voice in response to the propaganda of foreign communication tools with negative and imperialist purposes and to create a communication network. In this regard, press has a function that can unite the society and create a local and national public opinion during the National Struggle. In this context, a review of newspapers that provided social unity during an extraordinary period such as the National Struggle will make a historical contribution by creating a document related to the period and will allow a reading about the function of media tools.

The publications of the Anatolian press were effective in the success of the National Struggle. The local press, which united by a great interaction with the public, both guided the National Struggle and became the voice of the resistance of the Turkish people against the enemy occupation. Some newspapers in Istanbul remained silent against the occupation, while some anti-occupation newspapers had to move their printing houses to safer cities such as Kayseri due to security and the pressure of the occupation forces. Even, moving the government's headquarters to Kayseri due to the war strategy was added to the agenda, so the historical Kayseri High School building was kept ready for this purpose. Kayseri hosted many newspapers for security reasons during this period and these newspapers, published in the Provincial Printing House, heavily supported the National Struggle. For this reason, it would be appropriate to handle Kayseri Press in two groups during the National Struggle period. The first ones are the newspapers of which headquarters had already been in Kayseri, and second ones are the newspapers printed in Kayseri for a while for security reasons, while they had been previously published in other cities.

The newspapers Yeni Gün and Sebîlürreşâd had moved their administrative centers to Kayseri and continued their publications there until the end of the War of Independence was won. The newspapers Erciyes, Adana'ya Doğru, Cuma, Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı and Mîsâk-ı Millî also preserved their identity as national press by publishing against the occupation. The Kayseri newspaper, which started to be published in 1914 and has an official quality, has similarly published for the National Struggle. The present research aims to question the Anatolian press's approach to the National Struggle by using the

example of Kayseri press. In the research designed with the method of document analysis, firstly, a general reading about the press of the National Struggle period was made and the attitude of the Kayseri press, which had an important place among the Anatolian press during this period, towards the National Struggle was evaluated.

In this regard, the newspapers published in Kayseri during the National Struggle were transcribed and analyzed, and findings regarding the structure and content of the newspapers were determined. In the research, which aims to reveal the approach of the newspapers to the National Struggle, the masthead of the newspapers and the evaluations about the historical process of the newspapers were determined by using the studies in the literature and the views of newspapers on the National Struggle were evaluated based on the contents of the newspaper. During the study, in which newspapers were examined directly by literature review and document analysis, national (National Library, Beyazıt State Library, Raşit Efendi Manuscript Library) and personal libraries and archives were used in the process of obtaining the newspapers. Within the scope of the study, only the newspapers that published for short and long terms in Kayseri during the National Struggle were examined. Findings about the publications and the masthead information of the newspapers that can be obtained from the available issues of them, the structural features of the newspapers and their exclusive content about the National Struggle were included in the study.

As the result of the research, it was found that Kayseri press, which had an important place in the Anatolian press, also publishes for the National Struggle. Newspapers such as Anadolu'da Yeni Gün ve Sebülürreşâd gibi belirli bir süre Kayseri'de yayımlanan ve Erciyes, Kayseri, Adana'ya Doğru, Cuma, Anadolu'da Ortodoksluk Sadâsı and Mîsâk-ı Millî of which headquarters were in Kayseri, supported the National Struggle with their national pact policy.

We might list the prominent features of the Kayseri press, which bore similar features with the Anatolian press during the National Struggle period, as follows:

-The newspapers published in line with the purposes to inform the public of the presence of an independence struggle in the country and thus to inform the public about the decisions and initiatives aimed at achieving national liberation in a timely fashion and encourage the public to the relevant struggle.

- It was determined that the publication lines of newspapers differ from each other. But still, it is possible to say that they publish in accordance with the policy of national pact.
- It is found that the majority of the news was about the enemies and war.
- It is found that the newspapers faced many problems during the publishing process, especially financial problems.
- The number of pages and the design style of the newspapers changed during the process.
- Although generally the masthead information of the newspapers remained constant, the writer team changed.

Keywords: Press, Local Press, Kayseri Press, Independence War, Mîsâk-ı Millî.

Ekler

KAYSERİ GAZETESİ

۱۵ جمادی الاخر ۱۳۳۳، ۱۷، بازار سنه ۱۳۳۱
۳۴ نوسرو

آپونه بدل :
غزته په متعلق خصوصيات ايڅيون :

سره بېده ۱۶ غزوي حايه ۲۰ غزويده
اهلاتك مسطرقتن اوج غزوي آخبر .
عرب و سر لمری اولوه لرافرمات سربرتي
نامه مراجهت اولمبیر .

قیصری

نسخه سی (۱۰) پاره در
بهرده مطبوعه لوده مطبعه غزوات و محاسبه
موسسه نشرته آپونه ود اولور .

مستقل قیصری شېفافك رسمی غزنیبره

هفتده برکون نشر اولور

توصیف وتلاوت اولسی داخله نظارت جليله نندن تبلیغ واشعار بیورلشدن . جلوس هایون حضرت پادشاهی به شرفصافد يوم مسوده تقاضات شادمانی	شوکت نو پادشاه از اندم حضرت لاریك غازی عنوان مغربت بیان هایونتری دشمن اسلام اولان دول معلومه به شهو اولان غزا وجولان ایدرك اگر امرت هایونتریك مناطق	کین سانی کونی جلوس هایون حضرت پادشاهی به شرفصافد ریوم مسود اولسی حسیبه سراج ذوال سعادت تئوزده قیصری حکومت دائومی پشتکهنده اجماع ایدن بیکرجه اعدالی ایه مکتب طلبی ، ایز جبر ، اسنق جیتری ، عساکر شاهانه ایه ، بئاندارمه افرادی ، پولیس اقتدار بی تشکیل وتزین اولان عه بیجبری بلوغاری صدفقا حزام اولوغاری حاده مطوقلو متصرف وفقره قوماندان وکلی بی اقتدیر حضراتی ایه اوکان مأمورین ملکه وعسکره ولمادی کرام ایه رؤسای روحیه وسنران عده خائس اولوق شوکتو پادشاهی اقتدیس حضرتونک شت حال بخت منانی به جلوس میام مفردن هایونترین قیصری عداسدن میام زاده قیصری نوسری منی مارفادن مؤثر ردعا تلاوتیه جبه طرفتیه به پادشام جوق پشاه درد و تفرقه سیه تزیین لسان اولوش و متاقباً مقامتقن متصرفی ایه قوماندانلق مقام جالیستده مراسم تریک ایضا اولوشدن سکره قیصری مکتب اعدادسیسک لیز جبری بیجبری قیصاننده مل الیهتری لایس قاتالی بیمارلریه مکتب طبیعت اخذتی ایدن نوران مکتبک ایز جبری طرفندن
حركات بدنيه اوتونتری وطلاس ، اجهه قیاس طاووسون مکتب اسلامی طلبسندن اخطاب اولان اطفال طرفندن قیصاننق ملسی اقوبه اقتدیسک غیرتیه آز وقت طرفنده تمام اولان حركات بدنيه تمارساری کوسر بلهرک حسار طرفندن مغز تقیر اونش وکجه دخی بئسوم دوازوسه ایه مانی خصوصیه قارز ، قوسار ایه تزیین اولورق اطفال طرفندن کله شوق ایله اخرای شادمانی ایدلکجه برار ایله دیسی وقت بئناقتدیسک همت صادقیوریلریه ایسری اعدادی مکتبک ایز جبری منفعت متصرف بک اقتدی حضرتونک حایه مطوقفرنده مکتب اعدادی سدانوسه مرتب مساهمه اعدادی وتوران مکتبری طلبسک صحتناشاده هموک تقیرای طلب ایدمک انتظام ایله تئلی ادهتری من بیسی ایله وناپورانه مظلومتر و مکتب اسلامه موسیقی هیت قلبیه سنک روح نواز نغانی ، قیصری مکتب اسلامیسنک سوک برسنه فدو جزوی برودت طرفنده احرار المدیگر ترفیضان اکثر ندره و متکوره سی کورن مشتاق قیص مناف ذوانی جدا تنون برافشتر .	بیدلات مأمورین قیصری مکتب اعدادیسی مقبری حامی بک اردو مکتب اعدادیسی مدیریه تحویل مأموریت ایقتشدر . دوه لوفتاسی بدی ملییه متوالی اقتدی منحل پوتان بیان قضاسی حکومت قیصانده نغلا تیوی ملاشدر . دوه لوفتاسی طلب مأمورین احسان اقتدیسک وقوع وقته اولول ایدن بینه سرسید سرکز طلب مأمورین محمد سعید اقتدی نغین اولوشده . قیصری همه دائریه بی کتبه نوا نحریرات	دشمن اسلام اولان دول معلومه به شهو اولان غزا وجولان ایدرك اگر امرت هایونتریك مناطق کین سانی کونی جلوس هایون حضرت پادشاهی به شرفصافد ریوم مسود اولسی حسیبه سراج ذوال سعادت تئوزده قیصری حکومت دائومی پشتکهنده اجماع ایدن بیکرجه اعدالی ایه مکتب طلبی ، ایز جبر ، اسنق جیتری ، عساکر شاهانه ایه ، بئاندارمه افرادی ، پولیس اقتدار بی تشکیل وتزین اولان عه بیجبری بلوغاری صدفقا حزام اولوغاری حاده مطوقلو متصرف وفقره قوماندان وکلی بی اقتدیر حضراتی ایه اوکان مأمورین ملکه وعسکره ولمادی کرام ایه رؤسای روحیه وسنران عده خائس اولوق شوکتو پادشاهی اقتدیس حضرتونک شت حال بخت منانی به جلوس میام مفردن هایونترین قیصری عداسدن میام زاده قیصری نوسری منی مارفادن مؤثر ردعا تلاوتیه جبه طرفتیه به پادشام جوق پشاه درد و تفرقه سیه تزیین لسان اولوش و متاقباً مقامتقن متصرفی ایه قوماندانلق مقام جالیستده مراسم تریک ایضا اولوشدن سکره قیصری مکتب اعدادسیسک لیز جبری بیجبری قیصاننده مل الیهتری لایس قاتالی بیمارلریه مکتب طبیعت اخذتی ایدن نوران مکتبک ایز جبری طرفندن

Kayseri gazetesinin ikinci yılında çıkan 34. sayısı

مقدونی - جیموری

برخی سنه ۳۰ ربيع اول سنه ۱۳۴۸ [۱۰۰۰] ۲۲ کتون اول سنه ۱۳۳۵ نوسه ۱ -

ساحب امتياز ومجوری
مظوم واسم
اداره خانگی
قمی - یکی خانه

م. A. Bano
۱۹۰۳

Adana'ya Doğru Gazetesi
KAYSERİ DE SIKIR
22.12.1335

اطلاعیه

۲۲ کتون اول سنه ۱۳۳۵ نوسه ۱ -

آبونه
آبانی بدی اوج آبانی ۲۰ فرودنده

نسخه سی ۱۰۰ باره | جمه ایرتسی کونلری نثر اولور تورک غنیمسی | نسخه سی ۱۰۰ باره

الدایورسی ز

منارنهک مقدن سکره ایچمزدکی غیر
سلم وطنداشلر هر سولهده قوروسوه قازمق
ایچون طاقه نبلار پایه لزوم کورمه سولر ایدی
بوکون بزه اولورده ده مسعود حیایک
بلکه مقدمه سنده برلورده.
چول مصلرلور، که بز نورک، وشینک
حاکمیت ناما کندمزه اولورن حاله بو
قون سوه استعمال ایدکله اتمه کوزم
وارمیدی بوقیسی بون تدقیق ایچمکز
محقق وبعین اولورن قال انکار اولیاه قوت
وجا کونی سوه استعمال ایدمکیزه بونکونه
قدر هر طرفه علمیزه برورمک استعمالانده
برلورن غیر مسلح منصرلرک ایچمزه موجود
بولورمیدر. قنمه استناده ساکن اولورن
مالکنک بشارتینده بولورده غیر تورک منصر
بزی خبریلاقمه چالیشمقوردور.

بوقون چوق غیب ایچمکیزه بیلوروز، بوقه
ایکن اولورنک هاپمزه هیچ برلور اولورن
حال کیمبرک اولورده دکاری منحل اولورن
حیت وشفیه آجیق خلصنزه هدیدر کونک
وقونده بزی منج ایچمدر. قنالی حاکمیت
ناظمه و ساهله اولورن اولورده هر مینله
دینلک شکیلده منصر قونانی اکسیک
اولورمیدر. بو بزم انصاف و صحتی برلورده
تساهی اولورن استعمال ایچمکیزه
قیجه سیدر. هر ملی حرکتک قیجه سنده
حکمی قنیه ایچم و تقدیر ایچم اولورده ایکن
بوکا هر ساهله لزوم کورمیس. دین بیلورک
صفت و عدالت دستورون ملتهزک هر لکه
وانساقیه مستند سجاوسی اطها ایدرک
چاقمزه سقانی بولورننرک حایه وارسته
قاله سیز. ما شینک برخطی سیاه من سوله
دفعه مایه تکرار ایدرک. بو بر حال
روجه تک قیجه سیدر که سانی ایدر دکار.
خصالی اجدادن ارتا انتقال ایدن صیایه
قطریه نجه طیبیه سیدر. بز بونکه مفتخر
برلورده مفرور اولورنرک. اگر اطرافزده
وقایع بصیرت و عدالت کوزله تدقیق ایدر
اوله... شوکا مناسفک بوکونکه ذمیت
قرون وسلی ذمیتند بوکونکه فلسفه
ایچمه ماشیدن فری کورمکیزن علمیزه
جکلر برلورور. بو حکم و قرارک سانی
صرف اولورایلر اولورده ایدی بزی اولورده
آکلادمانیه ذاهب اولورن باشمک چاره سته

اسلام امپراطورلوقه استقبالی

هندستانده « خدام الکبه جمیت هرگزیمسی » دؤرلردن وکاتب هریمیشخردیم
« و معجزه هریم » و اتحاد اسلام : الخ مجریمی (بخ مقیر حسین کیدومی) حضرت بریک
(تورک اسلام امپراطورلوقه استقبالی) اثر مشهوردن جیمزلا مساهده سوزلکنه رغماً هر هفتنه
اقتباسانده بولونه ق ق اوج کرامتک نظر هریت وادرا کنه عرض ایدمکیز. هند عالم اسلامک
مقام خلافت مصلابه قانی بیدکاری لایزال و اباضه قدسناک کنه و ماهیته لارین کرامتک
اطلاع حاصل ایچم اولور. دن مین اسلامک حکام عالمه قرآنی سندن اولور
(اخوت) اساس ما کیمک تجلیات مالیمتی حساب حقیق عتابه و قدرتیله بائنه ادراک ایچمک
زمانه بیاقتشیمدر. بوندن اولورک مقارنمه الحاقه بوقه بوقه قلمیزله قوت و قنایته
اشارت ایچمک. همان جناب رصا الملمین عالم الاملا دونه نلرک ظلم و شرلردن و مختصر، کیدار
سیاستلردن تورلاروق اسلام طانی دلدار و مظهر قوت و نجات بیورسوله آمیم.

بسم الله الرحمن الرحيم
بسمه و وصل علی نبیه
اسلام امپراطورلوقه استقبالی
تورکیا
-۱-

تورکیا نه ایچمزه اولور کورمه ایلد و بشدی
تورکیا مسمته منی انگیز ملتله آکلانن ایچره ایضاسی ایجاب ایدن الی رحی قنله
تورکیا نه انگیزه قانی بیورن دول م کورمه ایه اعترافک ایچمک کیدیبرک انخابر نظر کنده
تورکیا نه ایچمزه بولورک جانیجده بولور.
صیر ادوار غرضی [۱]، انگیزه تورکیا نه اطلاع حرب ایچمزه زماق بو دن مع ایدمسی
بر فلاکتک در بیدمدر.

بو دن الحاقیه، فلاکت ایدی قنط مع ایدمسی کداری. یعنی اگر انگیزه دوسیه
جای ایه ایلد امانده بولورده ایدی منی بک قولور اولورده. حاله بالطبع سوله زمانه
مع ایدمسی اولور. قنط بو انگیزه حکومت اولورک بر خیل سنین گذشته طرفندن اخذ
ایچم اولورده مملکتک قیجه طیبیه ایچم. بونی غلامستورک [۲] فکر نصی خلق
و ایجاد ایچم. بو بولورک حکومت آری تورکاره قارنی اولور خصوصتی بولورک بیرک
رؤساسته بر میراث مشوم خاندن نرک ایچم. اولورک غیر منکر بولورنن قنط ایچم
انگیزلرک ذکر کنده تورکاره قارنی دوامل غیظ برافدی. تورکیا احوال داخلیه ایچمزه
ایچم بر هر شانیک بر ما ده هر طبعی حاله کای.

لیبارلر کلیم تورک دشمن کسیدیلر و موصول موسوز تورکاره احوال و اختیله برابر
آوردیلد احوال جاریتیم موافق اولور حقی اعلام باشلاید بر بفریاد موصولک (قون قون و هیست)
لرک وجداننده بر عکس بولور. بولورک رأیدنی ضایع ایچمک ایچره محافظت کای. تورک
مصلحت بر اقراریم (دیزوایل) تک شرق سیاقی - دینلک ایچمسانی شاه حکومتی -
اسفاره ایچمسانی اشاع ایدم. ایچمه تورکیا انگیزه دوسمیز و همبست بولورن بر ایدم.

[۱] انگیزه خارجیه ناظریدر.
[۲] غلامستورک. نکاتر ایچم کن آدلرلنددر. بر ایدم ارگن کرم ایچون ساه بولورن کتاب
اوردانن قامادیه دنیا راحت بوزی کورمسن دبعی. مؤلف اولورده بونی آکلانن ایچمور.

هر دانشماری ارضورمک و شلیک طو بر افریم
تلون ایدن تورک قانی نهایت بر بقی ملایون
معصومک انتقام ایچمسن اونوقت ایچمته دی.
بولورده قی قورده قیه کتیردیکنه بولورن
غیر مسلم فرق کوزمکیزین حرکت ایچم
مثلاک زکیب و متعب صفتند بولورن

Adana'ya Doğru gazetesinin 1335 tarihli sayısı.

اداره شاه و سیواس قونستی تلخ قونسلهسی
تلف ن آدرسی: بیصری بیگ کونو

ایونه شرهاتلی: ۳ آگاسی: ۶ آگاسی: سنهکلی: هرولون
کون کیش سنهکلی هریر بیصری هرولون
اعلان هرولون تلخ قونو مسئولیت قبولاتیز
کونوهره آغره سنهکلی ارساله اهر
کونو بیگ کون بیصری سنهکلی

اوجینلی سنه
۱۶۳ - سنهکلی ۵ هرولون
صیبا امتیاز واتی هرولون: بولس آدی

قصری ۲۲ ذی الحجه ۱۳۳۸
بیصری ۱ ایول ۱۳۳۷

ساری
منی: قاروز، ه لیک وفان
هرولون اشیا اهلکله نظر آغره
ایالیان بیصری: طرور و وفان اهلکله
هرولون: ه وفان تیبل فاندله ما هرولون
هرولون

کلی حال استانبولده
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون

ایگلی دعا باقلاقی
کلیله آغره سنهکلی بیصری هرولون
کلیله آغره سنهکلی بیصری هرولون
کلیله آغره سنهکلی بیصری هرولون

بولنده نالارک ایله هرولون
هرولون کون کیش سنهکلی هریر بیصری هرولون
هرولون کون کیش سنهکلی هریر بیصری هرولون

سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون

سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون

سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون
سوک آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون
آغره سنهکلی بیصری هرولون

Anadolu'da Yeni Gün gazetesinin Kayseri'de çıkan ilk sayısı.

اناطولى
قوتورلوق
۶۷
۳۰
صدسى

T. I. T. Bası
Ankara

۳۰ تموز سنه ۱۹۲۲ روس - بزمخت

امور تحريره مدبرى : دعوى و وكيل انطالی
چنگ اوغل قلیب

ملکده موالی آتوه صدرلر آیدیه
کسر اوتمیان اوراق اعاده ایله

مخسوس مایون بیعت تحریره مراجعت اولور
صوبه
چجانا

[تورکیا بیوک ملت مجلسی - کومتته تابع عموم اناطولی تورک اورتودوکسلی کلیسا او مرئسلیک سروج افکاریدر شدیلک حثته در فضا قشر اولور]

ادبیه اجتیاج عمومی

۱۷ - ۳۰ تموز ۱۹۲۲ یار کون صباح ساعت ایلکه قیصرلده زحیمی دوه ناسترلده دیش وکیل انطالی لیکنه اوغل قلیب قلدنیک تحریک اولمیشده اجتیاج ایدن تورکیا بیوک ملت مجلسی تابع عموم اناطولی تورک اورتودوکسلی کلیسا قوتورلوق حثته تورکیا بیوک ملت مجلسی دیشی جلیل قاضی باش قورماندایز مصطفی کال پاشا عیضتیرلی طرفدن عید جلیل ملی وسیله سیه اولمیشدیر و بولیمه تقدیم هلقان تبریکاتی حازی هریمه تشریفاتی منور قوروا اولان و صوفی ۲ نومرولو اناطولیده اورتودوکسلی سراسلی عزم سیریده مندرج بولان جوانی تشریفاته طرف وایستدن قانقا قرائت ایلدیله عموم حاضرین طرفدن آفتیش ایله مفاها اولان قن سوزکه روزنامه ده داخل اولان مواد آتیه تحت قرائت آلتیدر :

ماده ۱ - آتورق تشریف بیودان جنرال طاوسند جنابریته شو تفراتک تقدیم ایلدیی

آتورهده تورک لک محترم مسافرلی اصلکلی جنرال طاوسند جنابریته

محاربت متواله آلتشده ایکنین بشریک تمیانه توقفا صلح و صلاحک قربة منطوف اولمیش ایدیلدین اقرب تشریف اسلایله لری عموم اناطولی تورک اورتودوکسلی ملی عن سیم القاب آلتینلار و وکیل خوش آسیدی ترمقا تورکیا بیوک ملت مجلسی حکومت جلیله مکون مجلسی ایکنده اولان عدالت و شفقتی از هر جهت قدیما نائل اولادیکیز حقوق مذهبی و مدنی منزهی قافل بولمیشدن مرتب حقوق اقلیت ادسیله دینی ساسه آت آتخا ایدنک و اتع اولان کورولوریه اهریت ویرلامسی خصوصه دلالت عیضتیرلیک تاپان بیورولسی عموم اناطولی خرس قیاقی نامه تیار و همیش نظمات ایلز اقدام

ماده ۲ - قاریطر خطاه مندن فک ارتباط ایزمن مقدم اناطولی متر بولید خاقلری مجالسندن صادر اولان احکم ملیحه مسیوق ایتیناف اوزوبنه منته بطریقخانه مجالسه سوق اولنیش ایلده نتیجه ایتقان ایلده مدیکدن سوقی قاضی سینگه منصفه غایبی علاقه دارانک متعلق قاضی سینگه منصفه غایبی علاقه دارانک تلامسی قیرقال شردلری موجب له کادیکدن بولنک ازاله سی اسبابه توی اولنک اوزره قولره اعضاسندن کاتب عمومی زولنولداق تورک اورتودوکسلی جماعتی مرخصی اسلایط قورولور

تورکیا بیوک ملت مجلسی تابع عموم اناطولی تورک اورتودوکسلی عزم مرخصی موصلری

دربنده فایده آراساز

سابق قیصری متر بولیدی تیوقلاؤس اقدی

- » قاضی کوی » غمهوریوس
- » اذینق » واسیلوس
- » ایزیت » علیکادروس
- » انطالیه » راسیوس
- » آسایه » زمالوس
- » ملرزون » خیریشالوس
- » آقره » براسیوس
- » نیکار » بولقاروس
- » کورستانه » لادویوس

ماسقده سوزله تویع ایلن اولان اناطولیده بولان روحانی سوزورلرکیزی اوچورومله سوق ایتدن سوزکه ترک ایلدک استانبول چکدریککوزدن وولای عتداء و عدالاس منولق و همی سن سینیورلرک منفقا واقع اولان مترولی کلیسایک تعامل قریبی مقضاسنجه منول اوله نکرک شپ سز ایلده سزیزدن ملجا کز بولان قاریطر خطاه سیه برلکه فک ارتباط ایلدیکیزی و سزیز ایله هیچ بر علاقه من قادیق کرار پروتستونامه لر تکرر قادمه ایله اعلان و تبلیغ ایتن ایتن اولدینر حاله لان اناطولی دواژ روحانیسینک قونانری ملاتیب منده وادسودنه امضا قویمنده اولدینکیزی اوراق حواتمه کورمکه بولید یقیندن سوک درجه ده تاسیف ایتکه مزه بولان اناطولی تورک اورتودوکسلی ایله سزیزک هیچ بر علاقه کز تصور ایلده سینگدن لغتا قیامده اناطولی اورتودوکسلی اناطولی دواژ روحانیسینه مخصوص عنانترک بشاریه

شابق کلسی ملور بیورمکزی اول آتورق اناطولی تورک اورتودوکسلی طرفدن سزله دریش هیچ بوزکاتز ایلدیندن قورده کندی استراحتکوز بایق بولان اول تورک اورتودوکسلی ایچون صوب اولنکلام ایتامکزی خرسالیق نامه استراحت ایلدینر

ماده ۲ - هوز متر بولیدی انطالی عیضتیرلی دواژ روحانیسینه مدت ممتدیه بوجاهه قاضی موالی اوله سینگدن شدیلک قوتورلوق منقل سزله بوز ممتدیه بولیمه و بویانده ایوم بویانده بولساق آتورق دوه زهران کتبی قوتورلوق اعضاسی مازونترانک از هر جهت احتلا حسه اوساق عالیسته و سداسته قوتورلوق مازون بولدیکی توشیرلی بایز بایوس ایتدینک انطالیه منقل اولورق اعزام ایلدیی

قوتورلوق کمیسی

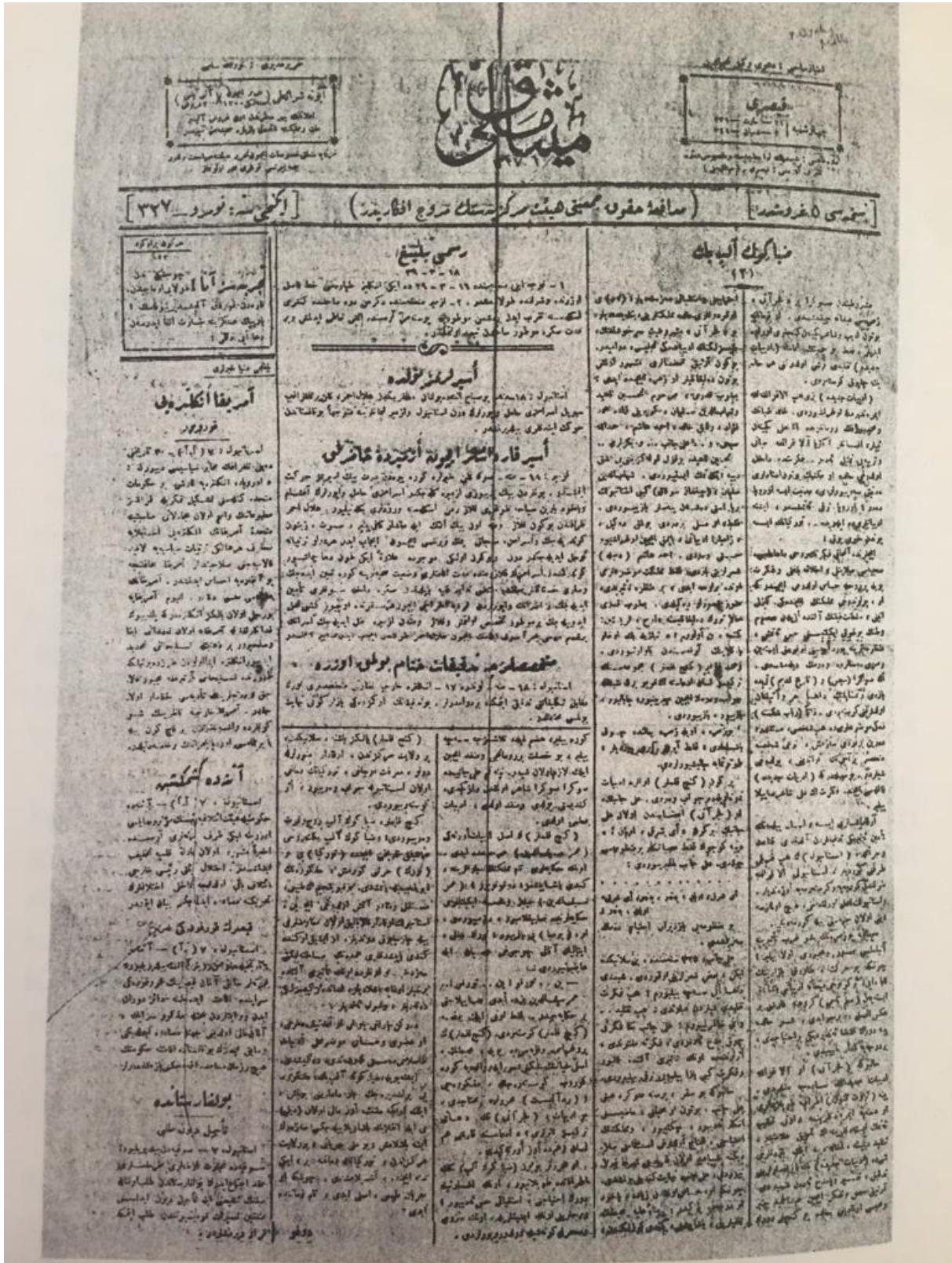
عموم اناطولی تورک اورتودوکسلی حاضری دیشی دواچوریه

حرملو بیاس اقدیلر

شده قدر آتولیده موجود کلسارک واربات و مسالقات بیوتیت ایدنک دینجه بوجده تنظیم ایلدیله بوجده دایر منصفه متر بولدیله سرقانده بولمیزی خصوصی سانی متر بولدیله طرفدن هیچ تصدور ایلدنن و هر طرفه کلسارک متر بولدیله کتک عیضتیه سرق آتیه مازون بزاقتش اولنرکن بک جنوق سونقیبات و سوزه استمالاتک محقق انطالیان و قونرمن بوموال قوشوشته لایقه قلمه سینگدن و غیر بولنک ایلدینک مستقل اناطولی تورک اورتودوکسلی قیلسه اعضاسانده بولنق و موجوده کلسارک واربات و مسالقاته و اتع اولنق قوتورلوق حقه و نالقدن بولمیشدن قوتورلوق کمیسیک و سولده اولان متر بولیدی دیشنکر آتیه دعوت ایلدیکیز ۱۹۲۱ و ۱۹۲۲ هجری سرقانریه واربات و مسالقاتی جامع بلاجوه و بوجده تنظیم ایتدیله و قزیرلی قسریقا اوسانه هت بیورمکوز و تویولدیکی سرقانریه میدان و ریمانکوز دیا اولور

اناطولی تورک اورتودوکسلیک عمومی آروسی دایر سینه انطالی ایلن اولان متر بولدیله دواژ روحانیه و قیقری مستقلا اولنق اوزره ایوم قانده آراساز بولان سینگل متر بولدیله دایره بولان بیاس اقدیلر متر بولدیله وکیل منقله وضع امضا ایکنده اولدینر کورمکه و جودی مدرم بوک ایلسون وکیل تصدور

Anadolu'da Ortodoksluk Sadası gazetesinin ilk sayisi.

Misaki Milli gazetesinin 327. numaralı sayısı.

السياسة

سنة ١٣٣٠

(دینی ، اجتماعی ، علمی ، ادبی ، فنی ، جموعه اسلامیه دور)

صاحب و مدیر مسئول : اشرف ادیب

پاشی مرمر : عبدکاف

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

عدد ٤٩٠ ٢٢ محرم الحرام ١٣٤٠ جمعه ايرتقى ٢٤ ايلول ٣٣٧ جلد ١٩

قیصریه اولو جامع نشریه لریندره مبرکی ای شکر بله انزری لریندره ایراد اولنده مهتم خطابه

آناطولینک بویوک و مقدس جهادی

بسم الله الرحمن الرحيم

«يا ايها الذين آمنوا لا تقضوا بطانة من دونكم لا يألونكم جبالاً - وقاتلوا في سبيل الله الذين يقاتلونكم... صدق الله العظيم

ای جهادت مسله دین ایدیکر بیایرسکز که شو مبارک عفتاسمه
 جامع شریعتور . جامک معانی جمع ایدیمی ، طویلاهی دیکور .
 - له اناز بویوک طویلانیر ، عبادت و طاعتده بولورور . مات
 اسلامیه تک احوالی ستمده کوروشورور . بیایورسکز که مسلمانان
 برکلور . یالکز نازله اوروجدن عبارت دکلدور . دینک اسم ایتدیکی
 سیاسی ، اجتماعی ، اخلاقی بر چوق و طاعتده واردور . یالکز نماز
 قیلولوب ، اوروج طویلوبده بولر اعمال ایدیاورمه مسلمانان اکل
 ایدقی اولماز . یعنی بویولری نام مسلمان اولماز . تقسهزی تریه
 و تهذیب اییون عبادت و طاعتده بولونقی و تلیف من اوله بی کیه
 استسلامیه تک سادت و تالیسه ده اجتماعی و تلیف مبردر . و بولونانک
 مبرایکیه ده قرآن کریم مسلمانان تک مکتف بولونمده دور .
 ایته بولونانک اجتماعی تک بریه ایمانی خالده جهاد ایتدیکی .
 آن کریمده فرقه حکیمده بر چوق آیت کریمه واردر که مسلمانان
 - زمان کلنجه - جهاده دعوت ایدور . بر آیت کریمدن بر قی
 کیمدن اولور ایسه . استنبیله :
 - « و قاتلوا فی سبیل الله الذین یقاتلونکم... ای مسلمانان سزکه

مقابله جیرانت ایدین دشمنان ایله فی سبیل الله جهاد ایدیکر...
 - « و قاتلوم حیت تقتلوم و اخر جوم من حیت اخر جوم
 و الله انده من القتل... ای مسلمانان دین و وطنکزه قرض ایدین
 و سزی وطنکزدن چیاناران دشمنانیکزی زنده بولورسه کز قتل
 ایدیکر و آنزی سزی چیاناردن قری برلردن چیاناریکر که آنک
 سزی وطنکزدن چیانارمش اولمازی بر قه اولوب قه ایسه قتلدن
 اشده دور .
 - « فن اعدی علیکم فادعوا... هره انکی بر قوم سزده قرض
 و مجاوز ایدرسه سزده آنره مقابله بلکل سووتیه قرض و مجاوز
 ایدیکر...
 - « و اعدوا لهم... ای مسلمانان دشمنانیکزه قرض
 کوجیکر بیتدیکی قدر نوت حاضر لاییکر...
 - « و اتفقوا فی سبیل الله و لا تقولوا دینکم الی الهة... دشمنانیکزه
 فی سبیل الله جهاد اییون اموالکزی اتناق ایدیکر . بولموسده
 نخل و اساک ایله کندیکی چکاکلاره و مصائب ذک الفاتحه ییکر .
 - « و ما کم الا قاتلون فی سبیل الله... ای اهل اسلام سزده

Sebilürreşâd'ın Kayseri'de yayınlanan 490. sayısı.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Yazarların çalışmadaki **katkı oranları**; birinci yazar %50, ikinci yazar %25, üçüncü yazar %25.

Contribution rates of the authors in the study; first author 50%, second author 25%, third author 25%.

Proje çıktı yayını olarak belirtilen çalışmanın **Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü**'nden hibe ve destek alması sebebiyle Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü ile çıkar ilişkisi bulunmaktadır.

The study, which is stated as **the project output publication**, has conflict of interest with the **Erciyes University Scientific Research Projects Coordinatorship**, as it received grants and support from the Erciyes University Scientific Research Projects Coordinatorship.